

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

BAKALÁRSKA PRÁCA

Nitra 2008

Renáta Drgová

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Dekan: prof. Ing. Dušan Húska, PhD.

**História Spoločnej poľnohospodárskej politiky
Bakalárska práca**

Katedra európskych štúdií
Vedúci katedry: doc. Dr. Ing Pavol Fekete, PhD.

Vedúci práce: Ing. Pavol Schwarcz, PhD.

Renáta Drgová

Nitra 2008

Summary

This bachelor work deals with the development and the state of the oldest and the most discussed areas in sphere of economic interest in the European union. The original aim of the Common agricultural policy was to increase the production in agriculture, to provide a decent quality of life for the agricultural population, to stabilize the markets, to provide regular supplies and to guarantee reasonable consumer prices. Among the many tasks of the reformed Common agricultural policy today is to protect and develop natural resources, to preserve the cultural character and the rural structure of the country, and to keep employment rate high.

This work presents detailed history of the Common agricultural policy with emphasis on direct payments. Direct payments play a great role in the subventions similar to the European Union. Paper analyzes also the single farm payment, its main characters and features. On 26 June 2003, EU farm ministers adopted a fundamental reform of the Common agricultural policy and introduced a new single payment scheme (or single farm payment) for direct subsidy payments to landowners. The new scheme was intended to change the way the EU supported its farm sector by removing the link between subsidies and production of specific crops. This reform focused on consumers and taxpayers, while giving farmers freedom to produce what the market wanted. This Single farm payment is linked to meeting environmental, public, animal and plant health and animal welfare standards and the need to keep land in good agricultural and environmental condition.

Key words

Common Agricultural Policy, Agriculture, MacSharry reforms, Agenda 2000, Budget of the CAP, financing of the CAP, Single Farm Payment

Kľúčové slová

Spoločná poľnohospodárska politika, Poľnohospodárstvo, MacSharryho reforma, Agenda 2000, Rozpočet SPP, Financovanie SPP, Jednotná platba na farmu

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce.

Nitra, 21.5. 2008

.....

podpis autora BP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi Ing. Pavlovi Schwarczovi za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra, 21.5. 2008

.....

podpis autora BP

Použité označenie

BHA	Blair House Agreement
COPA	Výbor poľnohospodárskych organizácií v EÚ (Comité des Organisations Professionnelles Agricoles)
EAGGF	Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPZF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia (the European union)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Conditions
GATT	General Agreement on Trade and Tariffs
MCA	Menové kompenzačné dávky (Monetary Compensatory Amount)
mld.	miliarda
SCA	Special Committee on Agriculture
SFP	Single Farm Payment (jednotná platba na farmu)
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika (the Common agricultural policy)
USA	Spojené štáty americké
ÚVTIP	Ústav vedecko-technických informácií pre pôdohospodárstvo
WTO	Svetová obchodná organizácia
ŽP	životné prostredie

Obsah

Úvod	8
1. Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	10
2. Cieľ práce	21
3. Metodika práce	22
4. Výsledky práce a diskusia	23
4.1 Začiatky Spoločnej poľnohospodárskej politiky	23
4.2 Reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky	24
4.2.1 Mansholtov plán	24
4.2.2 Zavedenie zelených mien	25
4.2.3 Dohoda z Fontainebleau	25
4.2.4 Delorsov balík	26
4.2.5 Reforma MacSharry z roku 1992	26
4.2.6 Reforma Agenda 2000	29
4.2.7 Luxemburská reforma z roku 2003	30
4.3 Analýza rozpočtu a financovanie Spoločnej poľnohospodárskej politiky	32
4.4 Priame podporné platby	33
4.4.1 Priame podporné platby od roku 1993	33
4.5 Jednotná platba na farmu	34
4.5.1 Čiastočný „decoupling“ verzus platby naďalej viazané na produkciu	36
4.5.2 Definovanie požiadaviek pre splnenie podmienok krížovej zhody	37
4.5.3 Mechanizmus finančnej disciplíny	39
4.5.4 Proces prevodu prostriedkov z I. do II. piliéra SPP – „modulácia“	40
4.5.5 Systém priamych platieb v starých a nových členských štátoch	41
5. Záver	43
6. Použitá literatúra	45
7. Prílohy	49

Úvod

Spoločná poľnohospodárska politika Európskej únie (Common agricultural policy) je v Lexikóne európskej dokumentácie definovaná ako jedna z najdôležitejších politických oblastí únie vo výlučnej kompetencii Spoločenstva, ktorá je zameraná na to, aby garantovala spotrebiteľom primerané ceny a poľnohospodárom spravodlivý príjem. Základnými princípmi spoločnej agrárnej politiky sú jednotný trh poľnohospodárskych výrobkov, preferencie Európskeho spoločenstva a finančná solidarita.

Slovné vymedzenie pojmu „Common agricultural policy“ sa na prvý pohľad zdá nekomplikované, v skutočnosti však zahŕňa rozsiahlu a zložitú oblasť pôsobnosti Európskej únie. Za Spoločnú poľnohospodársku politiku môžeme označiť všetky kroky EÚ, ktoré sú zamerané na dosiahnutie stabilizácie trhov s agropotravinárskymi produktmi, zabezpečenie riadneho zásobovania, zvýšenie produktivity poľnohospodárstva a zabezpečenie primeranej životnej úrovne poľnohospodárov. Európska únia tieto ciele v agrárnom sektore dosahuje pomocou stimulov poskytovaných z Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EAGF). Pre väčšinu poľnohospodárskych sektorov má SPP vypracovaný systém dotácií opierajúci sa o intervenčný nákup nadbytočných výrobkov, ochranné dovozné clá a podporu výrobkov pri vývoze na svetové trhy. Zjednodušene možno povedať, že SPP je súbor takých aktivít EÚ, ktoré ovplyvňujú výkonnosť poľnohospodárskeho výrobného sektoru vrátane potravinárskeho priemyslu a vedú k produkcii určitých poľnohospodárskych komodít, prípadne majú vplyv na dočasný útlm ich pestovania. Keďže EÚ aktívne intervenuje na trhu s cieľom regulovať produkciu určitých poľnohospodárskych produktov, SPP možno v tomto zmysle slova chápať ako určitý protiklad princípov trhového hospodárstva, ktoré považuje za hlavnú zásadu odstránenie štátnych zásahov narúšajúcich spôsob fungovania mechanizmu trhového hospodárstva.

Aj keď Spoločná poľnohospodárska politika je verejnosťou často vnímaná práve prostredníctvom jej zásahov do trhového prostredia, v bakalárskej práci sa snažíme poskytnúť základné informácie o historickom vývoji, ktorým prešla a o zásadách jej fungovania ako jedného z nástrojov solidarity a rozvoja ľudských aktivít. Hlavným cieľom bakalárskej práce je analyzovanie reforiem Spoločnej poľnohospodárskej politiky s akcentom na analýzu priamych podporných platieb.

SPP patrí medzi najdiskutovanejšie spoločné politiky Európskej únie. Ide o technicky veľmi zložitú problematiku, proces dotvárania ktorý je ešte stále v štádiu vývoja. Európska únia stále viac preferuje model multifunkčného poľnohospodárstva, ktorý predpokladá zameranie poľnohospodárskej politiky na plnenie cieľov ako je ochrana a zveľaďovanie prírodných zdrojov, udržiavanie kultúrneho rázu krajiny, zachovanie zamestnanosti a vidieckej štruktúry osídlenia. Úloha reformy SPP vystupuje v súčasnosti do popredia aj z dôvodu rozšírenia EÚ v máji 2004, pri ktorom sa poľnohospodárstvo v nových členských krajinách dostalo v dôsledku prístupových podmienok pod značný konkurenčný tlak. Z vonkajších vplyvov ide najmä o existenciu snáh zo strany WTO o radikálne zníženie vplyvu Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. Vzhľadom na veľmi živú diskusiu o zmenách v SPP, ktorá prebieha v orgánoch EÚ, je možné predpokladať protesty nových členských štátov proti finančným a výrobným hendikepom.

Problematika Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie je vo svojej podstate makroekonomickou témou. V praxi má však ďalekosiahle dopady aj na regionálnu a mikroekonomickú úroveň. Čím bližšie bude EÚ k dátumu, ktorý bude znamenať začiatok všeobecnej platnosti pripravovanej reformy, tým intenzívnejšie sa budú musieť všetky subjekty poľnohospodárskeho výrobného sektoru, vrátane potravinárskeho priemyslu, pripravovať na túto zmenu.

Spoločná poľnohospodárska politika EÚ stále zostáva diskutovaným problémom, čo nás viedlo k voľbe a rozpracovaniu tejto témy. Zabezpečenie jej cieľov tvorí až 45% z celkových výdavkov Európskej únie. Preto sú stále častejšie prezentované názory na potrebu radikálnejšej zmeny. Demonštrácie európskych farmárov však svedčia o tom, že problém Spoločnej poľnohospodárskej politiky považujú zatiaľ za nevyriešený.

1. Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 História poľnohospodárstva

Podľa **Encyklopédie histórie sveta** (1999) obývali ľudia našu planétu už pred minimálne 130 000 rokmi. Ale až asi 10 000 rokov pred našim letopočtom na križovatke Európy a Ázie vznikli najstaršie známe poľnohospodárske spoločenstvá.

V **Dejinách Európy** (1992) sa píše, že prenášanie vyspelej kultúry zo Stredného východu do ostatných častí sveta symbolicky znázorňuje príbeh z gréckej mytológie o dcére fenického kráľa Európe, ktorú Zeus premenený na býka odviezol na Krétu. Podľa tohto prameňa sa prvé poľnohospodárske spoločenstvá objavili práve v juhovýchodnej Európe, a to približne 6000 rokov pred našim letopočtom. V nasledujúcich tisícročiach sa civilizácia roľníkov rozšírila do celej Európy, až vo štvrtom tisícročí pred našim letopočtom dosiahla Škandináviu a Britské ostrovy. Začali stavať skutočné domy na stálych miestach, zárodky prvých európskych dedín.

Radikálna reorganizácia osídlenia vidieka bola sprievodným javom nastolenia feudálnych vzťahov. Podľa **Dejín Európy** (1992), v 9. storočí nášho letopočtu tvorili veľké majetky predovšetkým lesy a neobrobená pôda. Za najdôležitejšie môžeme v súlade s **Kronikou ľudstva** (1998) považovať spracovanie železa na výrobu základných nástrojov, vynález ťažkých pluhov na obrábanie spodných vrstiev pôdy a trojpoľné hospodárstvo znižujúce rozlohu úhorov a umožňujúce pestovanie jarín. Rozšíril sa agrárny systém otvorených polí, ktorý upevňoval spolupatričnosť dediny a stal sa charakteristickým znakom poľnohospodárskej civilizácie Európy.

Ďalším významným medzníkom európskeho poľnohospodárstva bolo v zmysle **Encyklopédie histórie sveta** (1999) 14. storočie. Keďže v predchádzajúcich obdobiach stúpol počet obyvateľstva, zvýšil sa dopyt po obilí a vzrástli jeho ceny. To malo za následok, že sa začali obrábať aj pôdy menej vhodné na poľnohospodárske účely, čo síce rozširovalo poľnohospodársku výrobu, ale znižovalo výnosy. Hladomor, ktorý postihol Európu, bol začiatkom poľnohospodárskej krízy.

Kronika ľudstva (1998) uvádza, že veľké námorské objavy 15. a 16. storočia vyvolali aj veľké zmeny v oblasti poľnohospodárstva. Medzi svetadielmi sa začali vymieňať rastliny a zvieratá.

Život na vidieku sa podľa **Dejín Európy** (1992) začal meniť v 18. storočí. Poľnohospodárska revolúcia priniesla ohradzovanie otvorených obecných pozemkov, sťahovanie roľníkov do miest a následnú chudobu. Hoci na prahu 19. storočia bola Európa ešte v podstate agrárna, v priebehu nasledujúcich desaťročí poľnohospodársku civilizáciu nahradila priemyselná. Aj napriek zväčšovaniu sa mestských aglomerácií a priemyselnej revolúcii vstúpila Európa do 20. storočia ako poľnohospodárska.

Nasledujúce roky priniesli dve svetové vojny, nové usporiadanie Európy, hospodárske krízy, nástup diktatúr, dekolonizáciu, ale aj nové myšlienky a projekty. V súlade s **Borchardtom** (1999) potrebovala zničená a rozdelená Európa hospodársku obnovu. Jej časť vykročila v roku 1948 založením Organizácie pre hospodársku spoluprácu na cestu vzájomnej pomoci a rozvoja.

Ako uvádza **Fontaine** (1998), Zmluvy o vytvorení Euratomu a Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktoré boli podpísané v roku 1957 v Ríme, rušili colné tarify medzi členskými štátmi, postupne otvárali hranice pre vnútorný pohyb pracovných síl a kapitálu, zabezpečovali za výhodných podmienok potrebnú energiu. Spoločný trh nadobudol veľmi reálny význam a začal skúmať možnosti ďalšieho rozvoja vzájomnej spolupráce.

1.2 Agrárna politika

Blass (2000) uvádza klasickú definíciu agrárnej politiky, ktorá v odbornej literatúre znie: Agrárna politika je súhrn všetkých zámerov, aktivít a opatrení zameraných na usporiadanie, ovplyvnenie ako aj priamu determináciu priebehu hospodárskych procesov v agrárnom sektore.

Podľa **Porubčana** (1998) je agrárna politika integrálnou súčasťou riadenia spoločnosti, ktorá má v každej krajine politický charakter. Z jednej strany musí rešpektovať zákonitosti ekonomickej reality, z druhej strany musí do nej v rôznej miere premietat' záujmy relevantných spoločenských skupín. Agrárna politika sa spravidla realizuje v určitom systéme s hospodárskou, sociálnou, vedecko-technickou a ďalšími špecifickými politikami.

Kuzma (1998) konštatuje, že agrárna politika by mala podnecovať a upevňovať trhovú orientáciu nášho poľnohospodárstva, zvyšovanie kvality produkcie, znižovanie nákladov a lepšie zhodnocovanie poľnohospodárskych surovín, ale tiež lepšie plnenie mimoprodukčných funkcií poľnohospodárstva. Účinnosť nástrojov agrárnej politiky hodnotíme podľa výsledkov v ekonomickej a sociálnej sfére.

Podolák (2001) uvádza, že agrárna politika sa všeobecne považuje za súčasť hospodárskej politiky štátu, v jej zameraní na zabezpečenie výživy obyvateľstva a na využitie disponibilných zdrojov v agrárnom a agropotravinárskom sektore príslušnej krajiny. Princípy agrárnej politiky sú koncentrované do problematiky zabezpečenia dostatočnosti zdravých potravín.

Bielik (1996) konštatuje, že agrárna politika je determinovaná možnosťami národného hospodárstva. Jej úspešnosť možno dosiahnuť iba za predpokladu zlučiteľnosti agropotravinárskych cieľov s celkovou hospodárskou politikou. Ide predovšetkým o prepojenie nástrojov agrárnej politiky s nástrojmi využívanými v oblasti makroekonomiky úzko spätá najmä s príjmovou politikou, monetárnou politikou a investičnou politikou štátu.

1.3 Spoločná poľnohospodárska politika

Svatoš (1999) považuje Spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ za najviac integrovanú v rámci všetkých spoločných politík. Súčasne však uvádza, že Spoločná poľnohospodárska politika je zdrojom najzložitejších problémov EÚ, a to v súvislosti s konfliktnými záujmami členských krajín na úseku financovania, regionálnej politiky, či vonkajších vzťahov. Zároveň považuje SPP za jednu z najväčších prekážok rozšírenia EÚ o súčasné či budúce pridružené krajiny. Poľnohospodárstvo je označované za najnákladnejšiu a politicky najcitlivejšiu oblasť politiky EÚ.

Pokrivčák (2002) píše o SPP nasledovne: Spoločná poľnohospodárska politika EÚ je ekonomickým rámcom poľnohospodárskej výroby a marketingu, ktorý sa ustavične vyvíja a mení. Počiatky spoločných poľnohospodárskych politík siahajú do obdobia zakladania Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

1.3.1 Historický vývoj SPP

Poľnohospodárstvo môžeme v súlade so **Sedlákom** (2003) zaradiť medzi najcitlivejšie a najzložitejšie odvetvia hospodárstva. Rímsku zmluvu o EHS, ktorá v článku 38 stanovila, že pre agrosektor bude v rámci EHS existovať spoločná politika a v článku 43 upravila spôsob, akým má byť SPP vytvorená, môžeme považovať za právny základ Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Definitívny politický rámec SPP dala konferencia v talianskom meste Stresa v júli 1958.

Janků a **St'ahel** (2002) píšú, že význam poľnohospodárstva podčiarkuje zriadenie Osobitného výboru pre poľnohospodárstvo (SCA) v roku 1960. Tento výbor umožnil Rade ministrov zhromažďovať informácie, na základe ktorých bola vytvorená koncepcia Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

MacSharry reforma SPP z roku 1992

Zväčšujúce sa náklady na politiku SPP, tendencia produkovať prebytky hlavných komodít a neúspech pri podpore vlastníkov pôdy EÚ si vynútilo podľa **Gardnera** (1996) začiatok fundamentálnych reforiem. Zameranie sa na trhové intervencie bolo identifikované ako hlavná príčina neefektívnosti. Reforma SPP z roku 1992 presmerovala dôraz z trhovej na priamu podporu farmárov. Celkový cieľ reformy bol dvojnásobný: znížiť produkciu a zachovať rast vidieka príplatkom k príjmu malých farmárov vo forme priamych podpôr.

Podľa **Janků** a **St'ahela** (2002), v záujme zníženia vysokých cien európskych poľnohospodárskych produktov a nadprodukcie predložila Komisia návrhy na reformu, ktorých autorom bol komisár Raymond MacSharry. **Kováč** (2004) píše, že tento radikálny súbor opatrení, ktorý mal zmeniť dovtedajší prístup k Spoločnej poľnohospodárskej politike, Rada odsúhlasila na jar roku 1992. Hlavným princípom tejto reformy bolo zaistenie príjmu pre poľnohospodárov bez podpôr za rast produkcie, čo sa malo dosiahnuť za pomoci týchto cieľov:

- udržať pozíciu ES ako najväčšieho producenta a vývozcu,
- dosiahnuť väčšiu konkurencieschopnosť poľnohospodárov,
- znížiť rozpočtové výdavky,
- odstrániť stimuly pre prebytkovosť a priblížiť produkciu dopytu,
- rozvinúť prirodzený potenciál krajiny s dôrazom na ekológiu,
- znížiť odlev obyvateľstva z vidieckych oblastí.

Prax ukázala, že MacSharryho reforma nebola dostatočná. Ako uvádza **Fekete** (2004d), návrh ďalších zmien v oblasti Spoločnej poľnohospodárskej politiky predložil v roku 1997 komisár Jacques Santer. Do tejto reformy kvôli zámerom znížiť intervenčné ceny obilnín, hovädzieho mäsa a mlieka vkladala nádeje hlavne WTO.

Agenda 2000

Podľa **Šima** (2003) je Agenda 2000 charakterizovaná ako súbor opatrení EÚ, ktorý reaguje na vonkajšie podmienky, najmä na rastúci tlak na liberalizáciu svetového obchodu zo strany WTO.

Ako uvádzajú **Kobidová a Závodszká** (2005), Agenda 2000 podporila tendencie, aby sa farmári viac spoliehali na trh a pokrokové podnety zamerané na metódy hospodárenia, ktoré neškodia životnému prostrediu. Pridala hlavne nový prvok – komplexnú politiku rozvoja vidieka podporujúcu mnohé vidiecke iniciatívy a súčasne pomáhajúcu farmárom diverzifikovať, zlepšovať ich marketing produktov a iným spôsobom reštrukturalizovať ich podniky.

Podľa **Zlého** (1997) je Agenda 2000 dokument Európskej komisie zo 16.7.1997, ktorého obsahom je súbor podnetov na zaistenie efektívnej prípravy na rozšírenie EÚ po roku 2000 a vyčísl'uje tiež predpokladané náklady s tým spojené.

Svatoš (1999) uvádza tieto základné, vzájomne prepojené ciele Agendy 2000:

- reforma spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- ďalší rozvoj budúcej štrukturálnej politiky,
- rozšírenie EÚ o krajiny strednej a východnej Európy,
- stanovenie budúceho finančného rámca EÚ,
- zmeny v mechanizme fungovania inštitúcií EÚ.

V súlade s **Kadlečíkovou a Stehlom** (2001), Agenda 2000 zmenila ciele a metódy SPP. Zamerala sa na podporu trvalo udržateľného rozvoja produkcie. Podľa **Feketeho** (2004b) je však významná aj z iných dôvodov. Veľkú pozornosť venovala aj vidieckemu rozvoju a štrukturálnej politike EÚ.

1.3.2 Spoločná poľnohospodárska politika zajtrajška

Ako uvádza **Európska komisia** (2004), SPP podľa Agendy 2000 je politikou súčasnosti. V júni 2003 bola prijatá ďalšia zásadná reforma zameraná na realizáciu strednodobého preverenia uplatňovania SPP podľa Agendy 2000. Cieľom reformy je:

- podpora trhovo orientovaného a trvalo udržateľného poľnohospodárstva,
- posilnenie rozvoja vidieka,
- zjednodušenie SPP,
- podpora procesu rozširovania Únie,
- lepšia obrana princípov SPP vo WTO.

V dokumente od **Závodszej** (2003) sú uvedené kľúčové novej reformovanej SPP:

- jednorazová platba farmárom v EÚ nezávislá od produkcie (viacnásobné platby sa môžu v obmedzenom rozsahu zachovať, aby sa zabránilo nadbytočnej produkcii);
- táto platba bude viazaná na legislatívu upravujúcu otázky životného prostredia, potravinovej bezpečnosti, zdravia rastlín a zvierat a welfare zvierat, ako aj s požiadavkou na zachovanie poľnohospodárskej pôdy v dobrom stave, a to z hľadiska poľnohospodárskeho aj environmentálneho („cross-compliance“- krížová zhoda);
- posilnenie politiky rozvoja vidieka prostredníctvom väčšieho množstva finančných prostriedkov z EÚ, nových opatrení na podporu životného prostredia, kvality a welfare zvierat a pomoci farmárom pri splňaní produkčných noriem EÚ vstupujúcich do platnosti v roku 2005;
- prostredníctvom zníženia priamych platieb („modulácia“) pre väčšie farmy sa bude financovať nová politika rozvoja vidieka;
- mechanizmus pre finančnú disciplínu, ktorý zabezpečí, že poľnohospodársky rozpočet stanovený do roku 2013 nebude prekročený;
- revízia trhovej politiky SPP;
- asymetrické zníženie cien v odvetví produkcie mlieka: intervenčná cena masla sa počas štyroch rokov zníži o 25%;
- redukcia mesačných príplatkov v odvetví produkcie obilnín na polovicu, pri udržaní súčasnej intervenčnej ceny;
- reformy v odvetví produkcie ryže, tvrdej pšenice, orechov, zemiakového škrobu a sušených krmovín.

V súlade s **Európskou komisiou** (2004) je možné povedať, že nová SPP bude viac zodpovedať prioritám spotrebiteľov a daňových poplatníkov, zvýši pomoc vidieckym ekonomikám a životnému prostrediu, ako aj samotným poľnohospodárom a zabezpečí dodržanie prísnych rozpočtových obmedzení.

1.3.3 Základné pojmy

Ako píše **Stehlo** (2001), na dosiahnutie svojich cieľov používa Spoločná poľnohospodárska politika vlastné mechanizmy. Pre pochopenie systému týchto mechanizmov je potrebné správne porozumieť významu pojmov používaných v tejto oblasti. Spoločná poľnohospodárska politika je postavená na troch základných princípoch:

- *jednotnosť trhu* – jednotné uplatňovanie zásad v rámci EÚ, odstránenie akýchkoľvek obchodných prekážok brániacich slobodnému pohybu poľnohospodárskych výrobkov medzi členskými štátmi a ovplyvňujúcich hospodársku súťaž, vytvorenie jednotných nariadení potrebných pre organizáciu spoločného trhu (spoločných trhových poriadkov), mechanizmus dopĺňajúci pomoc pri vývoze výrobkov a ochranu pri dovoze z tretích krajín;
- *preferencia Spoločenstva* – zvýhodňovanie poľnohospodárskych výrobkov Spoločenstva pred výrobkami z nečlenských krajín, vyberanie cla pri dovoze podľa Spoločného colného sadzovníka, poskytovanie vývozných náhrad pri vývoze do nečlenských krajín, systém dohľadu pri obchodnej výmene s nečlenskými krajinami založený na vzájomnej spolupráci;
- *finančná solidarita* – spoločné znášanie všetkých nákladov SPP členskými štátmi prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho záručného a usmerňovacieho fondu.

V nadväznosti na dokument od **Závodszej** (2003) môžeme zdefinovať aj ďalšie pojmy:

- *modulácia* – transfer finančných prostriedkov určených väčším farmám do opatrení na rozvoj vidieka;

Tab. č.1:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1-5 000€	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5 001-50 000€	1%	3%	7,5%	9%	10,5%	12%	12,5%
nad 50 000€	1%	4%	12%	14%	16%	18%	19%

Zdroj: ÚVTIP (2003)

Výška modulácie 5% by mala prispieť k vytvoreniu zdrojov financovania na rozvoj vidieka vo výške 1,2 miliardy € ročne.

- *krížová zhoda* – vyplácanie jednotných platieb na farmu na základe rešpektovania noriem životného prostredia, kvality a welfare, ako aj udržiavania poľnohospodárskej pôdy v dobrom stave z hľadiska poľnohospodárskeho a z hľadiska životného prostredia;
- *carbon credit* – podpora na energetické plodiny;
- *jednotné platby na farmu* – platby určené farmárom už neviazané na produkciu.

1.3.4 Ciele Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Pokrivčák (2002) považuje za hlavný cieľ SPP redistribúciu príjmov z nepoľnohospodárskeho sektora do poľnohospodárstva. Na dosiahnutie tohto cieľa sa používa v prevažnej miere cenová podpora kombinovaná s dovoznými bariérami na zamedzenie dovozu lacnejších potravín z územia mimo EÚ.

Zmluva o Európskom spoločenstve čl. 39 uvádza základné ciele SPP:

- zvýšenie produktivity práce v poľnohospodárstve;
- zaistenie životnej úrovne poľnohospodárom, zodpovedajúcej úrovni ostatných hospodárskych sektorov;
- stabilizácia trhu s poľnohospodárskou produkciou;
- zaistiť, aby región Európskeho spoločenstva bol maximálne sebestačný v poľnohospodárskych produktoch, zodpovedajúcich miernej klíme;
- starostlivosť o primeraný vývoj (rast) cenovej hladiny poľnohospodárskej produkcie, ktorý by umožnil plnenie predchádzajúcich dlhodobých cieľov. K dosiahnutiu tohto cieľa bolo potrebné spracovať veľmi komplikovaný mechanizmus regulácie produkcie a odbytu, ktorý súčasne zohľadňuje aj kurzové výkyvy národných mien členských štátov Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

Podľa **Európskej komisie** (2004) bola úloha Únie v poľnohospodárstve vždy zameraná na riešenie týchto otázok:

- zabezpečenie stabilného zdroja cenovo dostupných a bezpečných potravín pre jej populáciu;
- poskytovanie prijateľných životných podmienok pre poľnohospodárov v EÚ, súčasne zabezpečiť modernizáciu a rozvoj poľnohospodárskej výroby;
- zabezpečiť udržanie farmárstva vo všetkých regiónoch EÚ;
- starostlivosť o prosperitu vidieckej spoločnosti.

S rozvojom SPP, jej zvýšenej prepracovanosti a v súlade s požiadavkami občanov EÚ nadobúdali stále väčší význam nasledovné faktory:

- zlepšenie kvality potravín v Európe;
- zaručenie potravinovej bezpečnosti;
- zabezpečenie ochrany ŽP pre budúce generácie;
- poskytovanie lepšej starostlivosti o zdravie a životné podmienky hospodárskych zvierat.

1.3.5 Financovanie SPP

Ako uvádzajú **Janků** a **Sťahel** (2002), jedným z princípov Spoločnej poľnohospodárskej politiky je princíp solidarity, ktorý v praxi znamená spoločné podieľanie sa na nákladoch opatrení tejto politiky všetkými členskými štátmi. Keďže SPP vznikla ako výsledok rozhodnutia zahrnúť poľnohospodárstvo do spoločného trhu v dôsledku osobitných fyzických, ekonomických a historických faktorov ovplyvňujúcich poľnohospodársku výrobu musel byť vytvorený špeciálny systém, ktorý by pomohol modernizovať poľnohospodárstvo, zabezpečiť zásobovanie spotrebiteľov a poskytnúť farmárom primeranú náhradu.

Nariadením Rady (ES) č. 25/1962 bol založený Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond. Podľa **Šakovej** (1999) EAGGF financoval Spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ. Jeho účelom bolo poskytnúť trhovú podporu a podporovať štrukturálne reformy v poľnohospodárstve. Bol rozdelený do dvoch sekcií: *garančná sekcia*, ktorá financovala opatrenia cenovej podpory a exportných dotácií, aby sa zabezpečili výrobcami stabilné ceny, kým *vyrovnávací sekcia* poskytovala dotácie pre racionalizačné schémy, modernizácie a štrukturálne zlepšenia farmárstva.

Podľa **Weidenfelda** a **Wesselsa** (1996) bol EAGGF samostatnou rozpočtovou kapitolou EÚ. Problematika financovania SPP je rozpracovaná najmä v dvoch predpisoch. Predpisom rámcového charakteru je **nariadenie Rady (ES) č. 1258/1999** o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Vykonávacie ustanovenie k tomuto nariadeniu obsahuje **Nariadenie Komisie (ES) č. 1663/1995**.

Nariadenie Rady (ES) č. 1257/1999 o financovaní rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF) bolo zamerané na investovanie do poľnohospodárskych podnikov, podporu poskytovanú začínajúcim mladým poľnohospodárom, vzdelávanie, predčasný odchod do dôchodku, znevýhodnené oblasti a oblasti s ekologickými obmedzeniami, agro-environmentálne programy, zlepšenie spracovania a marketingu poľnohospodárskych výrobkov, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieckych oblastí.

Podľa **Nariadenia Rady (ES) č. 1290/2005** Spoločná poľnohospodárska politika zahŕňa sériu opatrní vrátane opatrení na rozvoj vidieka. Dôležité je zabezpečiť ich financovanie s cieľom prispieť k realizácii cieľov Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Na to, aby sa mohli zohľadniť určité rozdiely, bolo potrebné vytvoriť dva európske poľnohospodárske fondy, prvý Európsky poľnohospodársky záručný fond (EPZF), financujúci trhové a iné opatrenia, a druhý Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), určený na financovanie programov na rozvoj vidieka. Rozpočet Spoločenstva by mal financovať výdavky Spoločnej poľnohospodárskej politiky vrátane výdavkov na rozvoj vidieka prostredníctvom týchto dvoch fondov buď centralizovaným spôsobom, alebo v rámci správy delenej medzi členské štáty a Spoločenstvo.

1.3.6 Rozpočet SPP

Európska komisia (2007) uvádza, že rozpočet SPP predstavuje veľký podiel celkového rozpočtu a výdavkov EÚ, pretože nahrádza vnútroštátnu politiku a výdavky na poľnohospodárstvo. Táto situácia sa teraz zmenila, lebo výdavky na SPP sa obmedzili a boli vypracované ďalšie politiky na úrovni EÚ.

V prvých rokoch existencie EÚ predstavovala SPP významný podiel rozpočtových výdavkov, príležitostne aj viac ako dve tretiny. SPP stojí približne 55 miliárd EUR ročne. Predstavuje to 40% celkového rozpočtu EÚ. Členské štáty sa dohodli, aby sa rozhodnutia o poľnohospodárskej politike EÚ prijímali na úrovni Spoločenstva a aby sa na tento účel vypracoval vhodný rozpočet. Každý občan prispieva v priemere približne 2 eurami za týždeň na financovanie SPP.

Podiel rozpočtu, ktorý sa používa na podporu trhu (obilniny, cukor, hovädzie mäso a mlieko) a na dotácie vývozu, sa znížil, zatiaľ čo podiel určený na priamu pomoc výrobcov a na rozvoj vidieka sa zvýšil.

Kontrola rozpočtu

SPP pôsobí v rámci súboru presne vymedzených ukazovateľov. Sú zavedené rozpočtové obmedzenia s cieľom kontrolovať výdavky v každom jednom roku a za obdobie niekoľkých rokov. Plánované limity pre trhové opatrenia a priamu pomoc SPP na obdobie 2007–2013 neumožňujú vlastne žiadne zvýšenie a v skutočnosti budú každý rok prísnejšie, pretože platby priamej pomoci, ktoré sa majú vyplácať v 12 nových členských štátoch, sa počas tohto obdobia postupne zvyšujú až na úrovne plnej pomoci, ktoré sa už uplatňujú v bývalých 15 členských štátoch.

Tab. 2: Finančný rámec na roky 2007-2013 (mld. €)

Vyhradené prostriedky	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Celkový rozpočet EÚ	120,601	121,307	122,362	122,752	123,641	125,055	126,646	826,363
% z HDP	1,10	1,08	1,06	1,04	1,03	1,02	1,00	1,045
Udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a ich ochrana	54,972	54,308	53,652	53,021	52,386	51,761	51,145	371,244
SPP: trhové opatrenia a priame platby	43,120	42,697	42,279	41,864	41,453	41,047	40,645	293,105
SPP: rozvoj vidieka	–	–	–	–	–	–	–	69,250

Zdroj: Európska komisia

2. Cieľ práce

Spoločná poľnohospodárska politika je jednou z najdôležitejších spoločných a harmonizovaných politík Európskej únie. Súčasne je výrazne ochranárskou politikou vyspelých krajín s mimoriadne veľkým podielom opatrení priamo ovplyvňujúcich trh a príjmy poľnohospodárov z realizácie produkcie komoditných výstupov. V rámci tejto spoločnej poľnohospodárskej politiky sú určované aj podporné ciele, ktoré sú historicky a spoločensky diferencované. Vytvorenie SPP patrí k najkontroverzným krokom Spoločenstva. Na jednej strane sa podarilo dosiahnuť zvýšenie objemu produkcie potravín, zároveň SPP prispela k rozvoju poľnohospodárskeho sektora. Na druhej strane zaťažuje rozpočet Spoločenstva.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je analýza a následné spracovanie podrobného prehľadu o jednotlivých reformách Spoločnej poľnohospodárskej politiky s akcentom na vývoj priamych podporných mechanizmov. Konkrétnejšie sa budeme zaoberať analýzou jednotných platieb na farmu, ktoré sú jedným z hlavných cieľov novej Spoločnej poľnohospodárskej politiky prijatej v roku 2003.

K čiastkovým cieľom bakalárskej práce patria:

- história Spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- analýza jednotlivých reforiem SPP,
- vývoj priamych podporných mechanizmov,
- analýza rozpočtu SPP,
- financovanie SPP.

3. Metodika práce

Objektom skúmania bakalárskej práce sú priame podporné mechanizmy, prostredníctvom ktorých boli dosahované ekonomické ciele Spoločnej poľnohospodárskej politiky počas prvých 30 rokov jej existencie.

Prečo priame platby?

Intervenčné trhové mechanizmy udržiavali poľnohospodárske ceny a tým nepriamo aj poľnohospodárske príjmy na požadovanej úrovni. Od začiatku reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky v roku 1992 sa politika stále viac orientovala na priamu podporu príjmov. V mnohých odvetviach sa ešte uplatňujú staré mechanizmy podpory trhu. Reforma týchto odvetví bola od roku 1993 doprevádzaná investovaním do nových foriem priamych podporných platieb, ktoré boli všeobecne priamo viazané na produkt alebo príslušné odvetvie. Avšak reforma SPP z roku 2003 dosiahla definitívny zlom vo väzbe medzi subvenciami a produkciou, pretože v roku 2005 bola zavedená jednotná platba na farmu vyplácaná nezávisle na tom, čo sa jednotlivý farmár rozhodne produkovať.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa, na ktorý je bakalárska práca zameraná, použijeme metódu analýzy a komparácie, ako aj metódu syntézy.

Metódu analýzy využijeme pri získavaní výsledkov týkajúcich sa Spoločnej poľnohospodárskej politiky (detailný vývoj a dopad jednotlivých reforiem SPP, rozpočet SPP). Ďalej použijeme metódu komparácie na výsledky získané analýzou vyššie uvedených oblastí, ako aj pre porovnanie jednotnej platby na farmu v starých a nových členských krajinách.

V práci sú použité nasledovné zdroje údajov:

- právne dokumenty ES,
- odborná literatúra týkajúca sa riešenej problematiky,
- zdroje z internetu,
- články publikované v celoštátnych periodikách.

4. Výsledky práce a diskusia

4.1 Začiatky Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Cieľ: produktivita

Spoločná poľnohospodárska politika bola pôvodne zavedená s cieľom zvýšiť produkciu a potravinovú bezpečnosť v povojnovej Európe. Základné priority SPP boli definované Rímskou dohodou z roku 1957 – dohodou zakladajúcou Európske hospodárske spoločenstvo EHS. Skutočnú politiku tvorila séria dohôd a rokovaní v prvej polovici 60. rokov. Tvorba SPP bola podmienená vytvorením jednotného, voľného trhu s poľnohospodárskymi produktmi medzi vtedy 6. členskými štátmi. Zavedenie SPP a odstránenie poľnohospodárskych taríf medzi členmi EHS potrebovalo predovšetkým Francúzsko, ktoré si tak cez Brusel zabezpečilo financovanie svojho agrárneho sektora a dostalo sa na nemecké trhy. Spoločná poľnohospodárska politika začala systémom *garantovaných cien*. Rada ministrov poľnohospodárstva členských štátov dohodla každý rok fixné ceny pre poľnohospodárske produkty, na tzv. „maratónskych“ rokovaníach. Ak trhová cena klesla pod garantované minimum, intervenčné agentúry museli vykúpiť produkciu za stanovené ceny. Tieto politicky dohodnuté ceny boli vo všeobecnosti vyššie, ako ceny na svetových trhoch. Preto systém vyžadoval zavedenie *dovozných taríf* na ochranu pred lacným dovozom, ako aj *exportných dotácií*, ktoré umožňovali predaj drahých európskych produktov za nižšie ceny vo svete.

Výsledok: nadprodukcia

Systém dotovaných cien podmienil výrazný rast produkcie, a bol výhodný predovšetkým pre veľké farmy v najúrodnejších oblastiach. Potravinová sebestačnosť ako hlavná priorita bola veľmi rýchlo dosiahnutá a v druhej polovici 70. rokov prekročená, čo vyústilo do smutne známych kopcov mäsa a masla, jazier mlieka a vína, ktoré nebolo možné predať. Nadprodukcia bola predávaná za dotované dampingové ceny (nižšie ako reálne náklady) na svetových trhoch. Čo nemohlo byť vyvezené, bolo zničené – predovšetkým ovocie a zelenina. Keď sa negatívne vplyvy intenzívneho poľnohospodárstva na životné prostredie, sociálnu oblasť a potravinovú bezpečnosť už nedali prehliadať, SPP sa dostala do tvrdej kritiky verejnosti. V rovnakom čase sa na ňu zvyšoval aj medzinárodný tlak. Potom, čo sa EÚ stala globálnym vývozcom, ktorý svojimi nízkymi dotovanými cenami tlačil ceny svetových trhov umelo nadol, dostala sa Európa do konfliktov s inými krajinami. V roku 1986

sa na Uruguajských rokovaníach GATT štáty po prvýkrát zaviazali k liberalizácii poľnohospodárskeho obchodu znižovaním ciel a dotácií. Bolo zrejmé, že stará podoba SPP nemôže viac prežiť.

4.2 Reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Záujmy poľnohospodárov boli od roku 1958 na nadnárodnej úrovni zastupované európskym záujmovým zväzom COPA, ktorého prvoradým záujmom bolo ovplyvniť výšku garantovaných cien, ktoré vytvárali poľnohospodárske príjmy. Jeho cieľom bolo ovplyvniť postoj politických reprezentantov v Rade ministrov, kde boli prijímané nielen cenové stropy, ale aj kvóty pre jednotlivé štáty.

4.2.1 Mansholtov plán

Rada v roku 1967 poverila Komisiu vypracovaním analytického materiálu o európskom poľnohospodárstve. Komisia predložila prvé návrhy na modifikáciu SPP v decembri 1968. Dokument, ktorého autorom bol komisár pre poľnohospodárstvo Sicco Mansholt, bol zložený zo šiestich častí označovaný ako Poľnohospodárstvo 1980. Reformný program, ktorý bol všeobecne označovaný ako tzv. Mansholtov plán, predpokladal zastavenie rastu spoločných cien a ich čiastočné nahradenie priamymi dotáciami. Súčasne mali byť zavedené rozsiahle programy asistencie, upravené podmienky pre odchod poľnohospodárov do dôchodku a využité ďalšie cielené nástroje zamerané na individuálnu podporu poľnohospodárov.

Na predloženie Mansholtovho plánu negatívne zareagovali záujmové skupiny, ktoré sa snažili o faktické zachovanie vtedajšej úrovne poľnohospodárskych príjmov a neboli ochotné pristúpiť k ich znižovaniu.

Spoločná poľnohospodárska politika získala novú dimenziu v súvislosti so vstupom Veľkej Británie do Spoločenstva, pretože Veľká Británia uplatňovala iný spôsob podpory poľnohospodárstva. Britský model poľnohospodárskej politiky sa vyznačoval nízkym podielom zamestnanosti v poľnohospodárskom sektore, uplatňovaním priamych dotácií, tlakom na efektivitu výroby a poskytovaním dotácií len v prípade poklesu cien pod únosnú hranicu. Pre Veľkú Britániu vstup do Spoločenstva priniesol hrozbu vysokých príspevkov do rozpočtu a nárast nízkych cien potravín na britskom trhu. Mansholt preto chcel, aby Veľká Británia pri prístupových rokovaníach podmienila svoj vstup presadením Mansholtovho plánu. Vzhľadom k tomu, že jej vstup bol dvakrát vetovaný túto možnosť nevyužila.

Prijatie „miniplánu“

Rada sa snažila vzniknutú situáciu vyriešiť ešte pred vstupom Veľkej Británie do Spoločenstva a začala prejednávať novú verziu Mansholtovho plánu v podobe tzv. „miniplánu“. Výsledkom rokovaní bolo v roku 1972 prijatie troch základných smerníc, ktoré sa týkali modernizácie, odchodu do dôchodku a poradenstva. Prijatie „miniplánu“ znamenalo posilnenie výdajov na priame podpory a reštrukturalizáciu, ale nepodarilo sa zastaviť ďalšie zvyšovanie finančných prostriedkov plynúcich do poľnohospodárstva.

4.2.2 Zavedenie zelených mien

V priebehu 70. rokov bolo pokračovanie v reformách SPP dočasne zastavené z dôvodu ekonomických problémov. V tomto období bola SPP významne ovplyvnená menovou nestabilitou a následne kolapsom systému fixácie európskych mien na americký dolár v roku 1971, pretože nové rozdielne pomery európskych mien sa premietali do kalkulácie spoločných cien poľnohospodárskej produkcie. Spoločenstvo sa túto situáciu snažilo riešiť zavedením tzv. *zelených mien* a neskôršie tzv. *menových kompenzačných dávok* (MCA). Ich charakter bol daný konkrétnou transakciou a mal podobu cla, alebo dávky platenej na hraniciach. Jeho hodnota sa rovnala rozdielu medzi zelenou menou a skutočnou hodnotou meny v zemi producenta.

4.2.3 Dohoda z Fontainebleau

V 80. rokoch opäť vzrástla potreba reformovať SPP z dôvodu plánovaného južného rozšírenia, pretože novými členskými štátmi sa mali stať krajiny so silným agrárnym sektorom a to zvýšilo tlak na doriešenie tzv. britského problému. Dohoda z Fontainebleau predpokladala zvýšenie vlastných príjmov Európskeho spoločenstva a redukciu výdajov na SPP a súčasne uspokojenie požiadaviek Veľkej Británie na návrat určitého podielu finančných príspevkov. Rada ministrov prijala nižšie garantované ceny a stanovila prvé pravidlá pre spoluzodpovednosť za nadprodukciu. Hlavný problém sa objavil na trhu s obilninami, pretože svetové ceny začali klesať a ES muselo zvýšiť prostriedky určené k vývozu nadprodukcie.

Zelená kniha z roku 1985

Komisia sa pokúsila nadviazať na dohodu z Fontainebleau vypracovaním zelenej knihy s názvom Budúcnosť poľnohospodárstva v Spoločenstve, ktorá bola publikovaná v roku 1985. Komisia sa v nej snažila o rovnováhu medzi príjmami a výdavkami európskeho rozpočtu pomocou návrhu obmedzenia produkcie vybraných poľnohospodárskych položiek. Návrhy Komisie sa nepodarilo realizovať, pretože nastal prudký pokles svetových cien pšenice, ktorý spôsobil krízový stav v európskom poľnohospodárstve.

4.2.4 Delorsov balík

V roku 1988 sa Európske spoločenstvo dostalo na hranicu finančného kolapsu, ktorého dôvodom boli vysoké náklady na poľnohospodárstvo. Európska rada sa snažila vzniknutú situáciu riešiť prijatím plánu komplexnej revízie financovania tzv. *Delorsovho balíka*. V poľnohospodárstve išlo o zníženie garantovaných cien u jednotlivých výrobkov a súčasne prijatie kvót, ktoré mali čeliť nadprodukcii. Zároveň Delorsov balík obmedzoval rast výdajov na poľnohospodárstvo, ktoré nemali prekročiť hranicu 74% z hodnoty medziročného nárastu hrubého národného produktu Spoločenstva.

Výsledky Delorsovho balíku boli pozitívne ale dočasné, pretože ceny poľnohospodárskych produktov na svetových trhoch opäť klesli a Spoločenstvo bolo nútené pristúpiť k vyšším dotáciám vývozu a tým sa znovu dostalo do finančných problémov.

4.2.5 Reforma MacSharry z roku 1992

Vnútorne a vonkajšie faktory reformy

K vnútorným faktorom patrili rastúce finančné požiadavky SPP, potreba k 1.1.1993 vytvoriť spoločný trh a zvýšiť záujem verejnosti o podmienky produkcie potravín.

K vonkajším faktorom patrili rokovania medzi ES, USA a GATT. Uruguajské kolo GATT sa stalo hlavným faktorom, ktorý donútil členské štáty k zahájeniu reformy SPP. K ďalším vonkajším faktorom patrilo aj zjednotenie Nemecka.

Posledným impulzom bola skutočnosť, že SPP prestala plniť svoje pôvodné poslanie, pretože najväčší objem prostriedkov v rámci SPP nebol vynakladaný priamo na potreby poľnohospodárov, ale na vývozné dotácie.

Návrh McSharryho reformy

Ukončenie Uruguajského kola GATT bolo plánované na rok 1990. Počas jednaní sa začal stupňovať spor medzi ES, GATT a USA, čo posunulo termín ukončenia a rokovania sa presunuli do bilaterálnej roviny medzi ES a USA. Zájmy Spoločenstva zastupovala Komisia, ktorá sa snažila zmierniť napätie v obchodných vzťahoch a súčasne presadiť reformu SPP. Vypracovala dva dokumenty podporujúce reformu SPP pod názvom „Rozvoj a budúcnosť SPP“, ktorá bola v Rade prejednávaná v roku 1992. Neskôr boli tieto dokumenty označené ako McSharryho reforma.

Východiskom McSharryho reformy bola revízia cieľov SPP a preverenie efektívnosti vynakladania finančných prostriedkov v poľnohospodárstve. Pôvodný cieľ stimulovať poľnohospodársku produkciu bol jednoznačne splnený a bolo treba pristúpiť k zvyšovaniu jej kvality. McSharryho správa zdôraznila neadekvátne nakladanie s finančnými prostriedkami SPP, pretože až 80% prostriedkov išlo do rúk poľnohospodárov, teda veľkým producentom. Kritizovala pôsobenie SPP na životné prostredie a stabilitu krajiny. Komplexne hodnotila vynakladanie finančných prostriedkov ako neefektívne.

McSharryho reforma II

McSharryho správa bola v Rade modifikovaná a premenovaná na McSharryho reformu II. Táto navrhovala tri princípy riešenia:

1. *nutnosť komplexného postupu*, ktorý znamenal, že finančná podpora SPP nebude pridelovaná izolovane, ale len s ohľadom na fungovanie ďalších politík ES,
2. ES malo *zvyšovať produkciu* len v prípade, že sa podarí *zvýšiť dopyt*,
3. ochota ES *rešpektovať zásady voľného obchodu*, ale za súčasného zachovania základných princíпов SPP.

Komisár pre poľnohospodárstvo McSharry navštívil USA v snahe stabilizovať vzťahy medzi ES a USA. Predseda Komisie Delors sa obával neprijateľnosti amerických podmienok pre členské štáty a preto odvolal komisára McSharryho. Väčšina členov Komisie zastávala McSharryho názor o nutnosti sklbenia vonkajších a vnútorných tlakov na reformu a preto misiu komisára pre poľnohospodárstvo podporila. Výsledkom jednaní medzi ES a USA bolo podpísanie dohody známej ako tzv. Dohoda z Blair House (BHA).

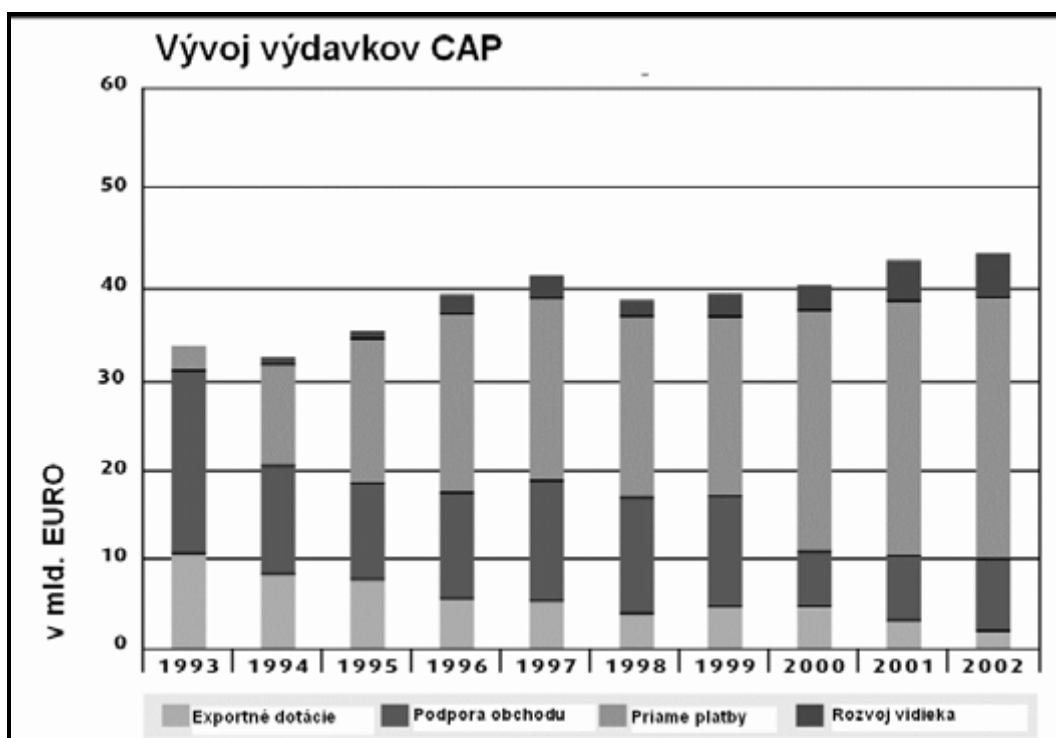
Reformy SPP v rokoch 1992, 1999 a 2003 zmenili spôsob dotovania poľnohospodárstva v EÚ. Hlavný trend reforiem bol v odstraňovaní garantovaných cien a v čiastočnej kompenzácii farmárom priamymi platbami, platenými každoročne na účet každého registrovaného farmára. Inými slovami by sa mohlo povedať, že reforma SPP dotácie na produkciu presunula na súčasné dotácie na producenta. Reformy pomáhali zosúladiť pravidlá obchodu EÚ s pravidlami globálnej obchodnej inštitúcie WTO pre svetový trh s poľnohospodárskymi produktmi. Znížením vnútorných cien, bližšie k svetovým cenám, umožnilo EÚ krátiť tarify a znižovať exportné dotácie.

Hlavnou prioritou reforiem sa tak stala snaha udržať európske poľnohospodárstvo konkurencieschopné na stále viac liberalizovanom svetovom trhu. Verejný záujem o problematiku nadproduktie, ochranu životného prostredia, vyľudňovania vidieka a bezpečnosti potravín nemal teda prvoradú úlohu. Na zastavenie nadproduktie, bolo prijatých niekoľko regulačných nástrojov *riadenia ponuky*, ako napr. národné kvóty, maximálne garantované množstvá a rozlohy, odstavovanie pôdy, zalesňovanie. Kým kvóty môžu byť dobrým regulačným nástrojom, ich zavedenie do praxe často prináša viacero problémov a rovnako aj politické zneužívanie.

Kvóty mliečnej produkcie zavedené už v roku 1984 neboli zavedené na 100% európskej spotreby, ale na 120%, čo vlastne znamená „inštitucionalizáciu“ nadproduktie namiesto jej zníženia. Opatrenie „*odstavovania pôdy*“ (úhorovanie), ktoré bolo zavedené v roku 1992, ukladalo farmárom povinnosť produkčne nevyužívať časť ich ornej pôdy (obyčajne 10 %). Nahradenie dotácie ceny podporou v priamych platbách, bolo spojené s postupným zavádzaním motivačných platieb cielených na ochranu ŽP, diverzifikáciu vidieckych aktivít, modernizáciu a podporu mladých farmárov poľnohospodárskeho sektora.

Od reformy SPP z roku 1999 sa tieto opatrenia súhrnne nazvali *rozvoj vidieka* alebo *inak – druhý piliér SPP*.

Graf č.1: Zmeny výdavkov SPP počas reformného procesu 1993-2002

Zdroj: Európska Komisia

**Počnúc SPP reformou v roku 1992, dotovanie cien postupne nahradzovali priame platby poľnohospodárom.
Opatrenia rozvoja vidieka boli pridané, ale zostali relatívne málo podporované.**

4.2.6 Reforma Agenda 2000

Politickú dohodu o Agende 2000 uzavreli vedúci predstavitelia vlád a štátov 26. marca 1999 na berlínskej Európskej rade. Hlavným cieľom Agendy 2000 bolo posilniť politiku Spoločenstva a zabezpečiť pre Európsku úniu novú finančnú osnovu na roky 2000 – 2006, ktorá by zohľadňovala jej rozšírenie.

Agenda 2000 bola prezentovaná v roku 1999 formou 20 legislatívnych textov s nasledovnými prioritami:

- pokračovanie poľnohospodárskej reformy vzhľadom na stimuláciu európskej konkurencieschopnosti;
- zlepšenie efektívnosti Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu;
- podpora predvstupovej stratégie v kandidátskych krajinách;
- prijatie novej finančnej osnovy pre obdobie rokov 2000 – 2006.

Agenda 2000 pokračovala v reforme Spoločnej poľnohospodárskej politiky s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť EÚ na domácom a svetovom trhu. Zamerala sa na podporu poľnohospodárstva rešpektujúceho životné prostredie. Politika ochrany životného prostredia vyžaduje zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja produkcie a bráni sa proti bezohľadnému využívaniu prírodných zdrojov. Jednou z priorít Agendy 2000 sa stalo aj zjednodušenie právnych predpisov EÚ.

Hlavné prvky SPP reformy v roku 1992 a 1999:

1992: reforma McSharryho

- zníženie garantovaných cien (obilniny o 29 %, hovädzie mäso o 15 % atď.),
- zavedenie kompenzačných, priamych platieb,
- zavedenie povinného odstavovania časti pôdy,
- zavedenie agro-environmentálnych programov a ostatných sprievodných opatrení.

1999: Agenda 2000

- ďalšie znižovanie garantovaných cien (obilniny o 15 %, hovädzie mäso o 20 %, atď.),
- kompenzované navýšením priamych platieb,
- vytvorenie druhého piliéra (rozvoj vidieka).

4.2.7 Luxemburská reforma z roku 2003

Posledná reforma SPP prijatá v júni roku 2003 ďalej redukovala ceny niektorých produktov (mlieko, ryža, raž), ale rovnako priniesla nové významné zmeny. V zhrnutí možno konštatovať, že reforma čiastočne odstránila väzbu medzi dotáciami a produkciou, namiesto toho platby viaže dodržiavaním environmentálnych a iných podmienok a presúva peniaze z prvého do druhého piliéra.

Hlavné prvky reformy CAP z júna r. 2003:

decoupling = oddelenie priamych platieb od množstva produkcie. Priame platby zavedené v roku 1993 sa farmárom vyplácali na tonu vypestovanej plodiny alebo hlavu dobytky. Reforma v roku 2003 nahradila množstvo špecifických množstevných dotácií *jednotnými platbami na farmu*.

- **krížová zhoda** (cross-compliance): priame platby budú viazané na dodržiavanie predpisov ochrany ŽP, bezpečnosti potravín a pohody zvierat. Krížová zhoda, znamená v praxi dodržiavanie 18. existujúcich smerníc EÚ a zachovávanie tzv. „dobrych poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok“ (GAEC), ktoré

budú špecifikované jednotlivými členskými štátmi. Aby farmár mohol získať dotácie, bude musieť napríklad brať ohľad na ochranu pôdy pred eróziou a zhutňovaním, ponechať okraje poľa pre voľne rastúce druhy rastlín a živočíchov atď. Ak farmár nedodrží tieto zásady, dotácie sa mu budú krátiť.

- **modulácia** (modulation): 5 % z priamych platieb väčších fariem (ročné dotácie nad 5000 €) bude presunutých do druhého piliéra SPP – na rozvoj vidieka.
- zavedenie **nových opatrení rozvoja vidieka** na podporu farmárov, ktorí zlepšujú kvalitu svojich produktov alebo podmienky pre život chovaných zvierat. Pridané bolo takisto nové opatrenie „Plnenie noriem Spoločenstva“, ktoré pomáha poľnohospodárom zlepšiť ich prax, a splňať tak požiadavky EÚ.
- **národné obálky** (national envelopes) sú *dobrovoľný* nástroj pre jednotlivé členské štáty, ktorý umožňuje presunúť do 10% prostriedkov priamych platieb na podporu takých druhov hospodárstiev, ktoré sú dôležité pre ochranu prírody a ŽP alebo pre podporu zvyšovania kvality a predaj poľnohospodárskych produktov.
- **systém poradenstva pre farmárov** (farm advisory system) je povinný od roku 2007 a zabezpečuje audit = hodnotenie fariem s cieľom pomôcť poľnohospodárom naplňať predpisy ochrany ŽP, bezpečnosti potravín a pohody zvierat. Členstvo v systéme poradenstva je dobrovoľné, no môže byť podporené prostredníctvom opatrenia pre plnenie noriem EÚ, ktoré umožňuje spolufinancovanie auditov a nevyhnutných investícií na zlepšenie stavu a praxe na farme.

Reforma ponecháva viacero možností jednotlivým členským štátom, ako budú zavádzať reformné opatrenia (medzi rokmi 2005 a 2007):

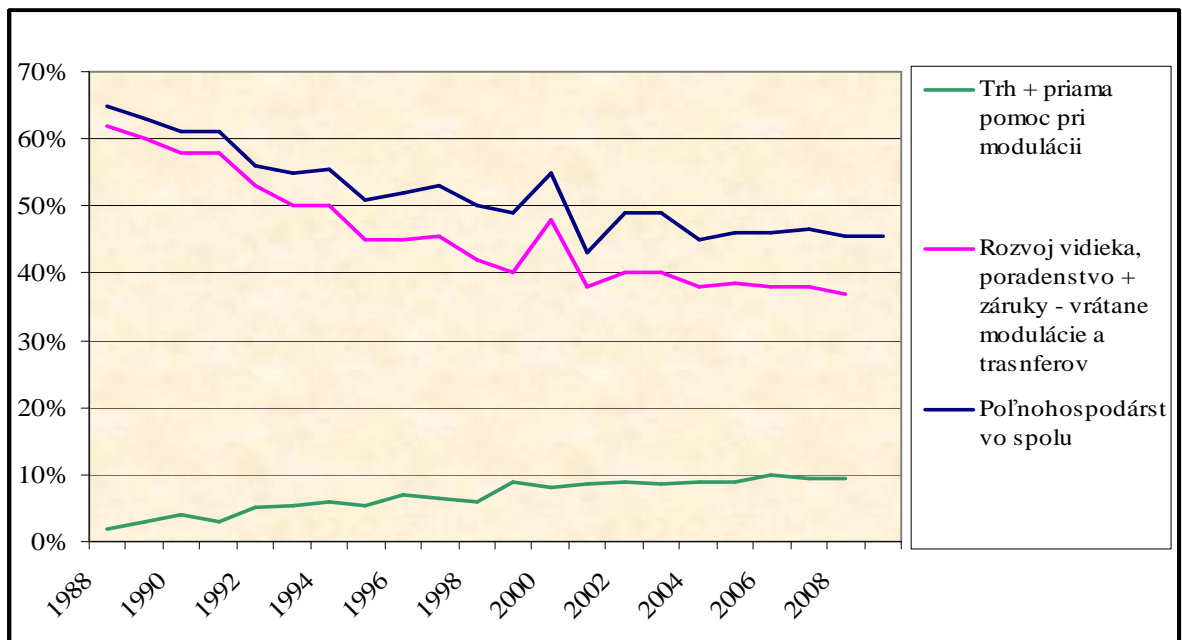
- **plný alebo čiastočný decoupling**: členské štáty môžu časť priamych platieb viazať na produkciu, napr. 25% dotácií pre plodiny ornej pôdy alebo 100% platieb pre dojčiacu kravu bez tržnej produkcie mlieka a pod. Po plnom zavedení reformy SPP sa predpokladá, že vyše $\frac{2}{3}$ priamych platieb v EÚ nebudú viazané na produkciu.
- **historické platby alebo platby na plochu** (historical or area payments): jednotné platby na farmu môžu byť kalkulované ako priemer priamych platieb, ktoré farma získala v referenčných rokoch 2000 až 2002. Zjednodušením je **jednotná platba na plochu**, na hektár v rámci celého regiónu, príp. krajiny. Prvá možnosť zachováva výšku dotácií z minulosti, kým druhá možnosť vedie k rovnomernému prerozdeleniu prostriedkov.

4.3 Analýza rozpočtu a financovanie Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Európska únia v minulých obdobiach resp. rokoch vyčleňovala pre rezort poľnohospodárstva približne 50 mld. € ročne, teda asi 45% jej rozpočtu. Mienka, že dotácie poľnohospodárom sú prehnane vysoké je zavádzajúca. Skutočnosť, že EÚ minie polovicu rozpočtu na poľnohospodárov je spôsobená faktom, že agrárna politika bola takmer úplne presunutá do kompetencií Európskej komisie.

Postavenie poľnohospodárstva v rámci celkového rozpočtu Európskej únie sa počas rokov 1988 až 2008 výraznejšie menilo. Podrobnejšie je to možné vidieť v grafe č. 2.

Graf č.2: Poľnohospodárstvo v % z celkového rozpočtu EÚ

Zdroj: Európska komisia, vlastné výpočty

Politické rozhodnutia pre plánovacie obdobie 2007-2013 sa dotýkajú tzv. finančných perspektív pre rozšírenú EÚ-27. Európska komisia navrhla nárast rozpočtu pre poľnohospodárstvo o 2%, napriek rozšíreniu z 15 na 27 členov. Predpokladom je následný pokles podielu agrorozpočtu EÚ zo 45% v roku 2006 na 35% v roku 2013.

Do roku 2007 bola Spoločná poľnohospodárska politika Európskej únie financovaná cez Európsky poľnohospodársky záručný a usmerňovací fond, ktorý bol rozdelený do dvoch sekcií: garančnej a usmerňovacej. Garančná sekcia financovala celý prvý piliér, teda priame platby a dotácie cien, ale tiež väčšinu druhého piliéra, ktorý zahŕňa opatrenia rozvoja vidieka.

V roku 2007 Európska komisia navrhla zjednodušenie celého systému. Európsky poľnohospodársky záručný a usmerňovací fond sa rozčlenil na dva nové samostatné fondy. Vznikol Európsky poľnohospodársky záručný fond, ktorý je zameraný na podporu trhových opatrení a všetky programy rozvoja vidieka sú zastrešené Európskym poľnohospodárskym fondom pre rozvoj vidieka.

Európsky poľnohospodársky záručný fond financuje:

- náhrady na vývoz poľnohospodárskych produktov do tretích krajín,
- intervencie určené na reguláciu poľnohospodárskych trhov,
- priame platby poľnohospodárom,
- podporu predaja poľnohospodárskych produktov.

Základné ciele podpory rozvoja vidieka v programovacom období 2007-2013:

- zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva,
- zlepšenie životného prostredia a vidieka,
- zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach.

4.4 Priame podporné platby

Priame platby tvoria jednu zo základných častí dotácií do poľnohospodárstva. Spočiatku boli priame platby zavedené v EÚ ako kompenzácia za znižovanie podporných cien, po desiatich rokoch uplatňovania už čiastočne stratili svoj kompenzačný charakter a stali sa jednoducho priamymi platbami na podporu príjmov farmárov.

4.4.1 Priame podporné platby od roku 1993

Priame podporné platby pre farmárov existovali od prvých dní Spoločnej poľnohospodárskej politiky, ale do začiatku 90.tých rokov mali pre podporu trhu sekundárny význam. Od MacSharryho reformy sa rovnováha medzi dvoma typmi podpôr zmenila v prospech priamych podporných platieb. Do roku 2004 tieto podporné platby predstavovali takmer ^{3/4} ročného poľnohospodárskeho rozpočtu EÚ.

Od roku 1993 boli hlavnými zdrojmi podpory farmárov v EÚ priame podporné platby, ako napr. podporné platby na plodiny na ornej pôde, špeciálna prémie na býky a prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka, platby prémie na bahnice atď.

Priame platby Európska komisia uprednostnila ako nástroj, ktorý je transparentnejší než podpora trhu a intervenčné mechanizmy.

Reforma SPP z roku 2003 týkajúca sa okrem iného aj schémy jednotnej platby na farmu, otvorila cestu pre nový spôsob rozdeľovania subvencií farmárom.

4.5 Jednotná platba na farmu

Jednotná platba na farmu bola zavedená od 1. januára 2005. Ide o zrušenie väzby medzi podporou a produkciou. Podpora je vyplácaná všetkým oprávneným producentom nezávisle na tom, na aký typ poľnohospodárskej produkcie sa farmár rozhodne zamerať. Navyše ponúka možnosť poskytovania pravidelných ročných podporných prostriedkov pre farmárov, ktorí sa rozhodli, že nebudú produkovať vôbec nič.

Vyplatenie podpory však závisí od plnenia určitých environmentálnych a agronomických podmienok.

Členské štáty sa mohli rozhodnúť presunúť implementáciu jednotnej platby na farmu až o dva roky. Niektoré štáty sa rozhodli pre jej jednoročný odklad. Od 1. januára 2006 sa SFP uplatňuje vo všetkých členských štátoch EÚ-15.

Oprávnenie farmárov na jednotnú platbu na farmu zohľadňuje trojročný priemer všetkých príjmov podpory jednotnej platby na plochu a ich vyделение trojročným priemerom všetkých hektárov, na ktoré si farmári mohli nárokovať priame platby.

Jednotná platba na farmu je vyplatená len v prípade, že sú oprávnenia na platbu v súlade s uvedeným počtom oprávnených hektárov. Mierne odlišné ustanovenia platia pre integráciu priamych podporných platieb pre producentov mlieka do režimu JFP. Táto podpora bola zavedená od roku 2004 a je vyplácaná každému producentovi mlieka na tonu mlieka v rámci pridelenej kvóty. Platby v odvetví produkcie mlieka boli oddelené od JFP do roku 2007.

Maximálne limity celkových podporných platieb boli stanovené pre každý členský štát a to na každý rok od roku 2005. Z dohodového hľadiska Komisia stanovila absolútne maximá, ktoré môžu byť v EÚ-25 vyplatené v rámci jednotnej platby na farmu do roku 2013. Údaje zohľadňujú vplyv začlenenia prémie na mlieko do tejto platby a nové platby, vyplývajúce z reforiem bavlny, olivového oleja a tabaku.

Tab. 3: Národné maximá jednotnej platby na farmu v rokoch 2005-2013 (v tis. euro)

Členský štát	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Belgicko</i>	411 053	579 167	592 507	606 368	613 782	613 782	613 782	613 782	613 782
<i>Česko</i>	228 800	294 551	377 919	469 986	559 145	644 745	730 445	816 045	901 745
<i>Dánsko</i>	943 369	1 015 479	1 021 296	1 027 278	1 030 478	1 030 478	1 030 478	1 030 478	1 030 478
<i>Estónsko</i>	23 400	27 300	40 400	50 500	60 500	70 600	80 700	90 800	100 900
<i>Nemecko</i>	5 148 003	5 647 000	5 695 380	5 743 960	5 769 946	5 769 946	5 769 946	5 769 946	5 769 946
<i>Grécko</i>	838 289	1 719 230	1 745 744	1 750 258	1 752 673	1 790 673	1 790 673	1 790 673	1 790 673
<i>Španielsko</i>	3 266 092	4 135 458	4 347 633	4 361 807	4 369 389	4 371 266	4 371 266	4 371 266	4 371 266
<i>Francúzsko</i>	7 199 000	7 382 163	8 289 075	8 335 987	8 361 081	8 369 081	8 369 081	8 369 081	8 369 081
<i>Írsko</i>	1 260 142	1 335 311	1 337 919	1 340 752	1 342 268	1 340 521	1 340 521	1 340 521	1 340 521
<i>Taliansko</i>	2 539 000	3 544 379	3 566 006	3 588 149	3 599 994	3 632 994	3 632 994	3 632 994	3 632 994
<i>Cyprus</i>	8 900	12 500	16 300	20 400	24 500	28 600	32 700	36 800	40 900
<i>Lotyšsko</i>	33 900	43 819	60 764	75 610	90 016	103 916	117 816	131 716	145 616
<i>Litva</i>	92 000	113 847	154 912	193 076	230 560	267 260	303 960	340 660	377 360
<i>Luxembursko</i>	33 414	36 602	37 051	37 051	37 051	37 051	37 051	37 051	37 051
<i>Maďarsko</i>	350 800	445 635	539 446	671 757	801 512	928 112	1 054 813	1 181 412	1 308 112
<i>Malta</i>	670	830	1 640	2 050	2 460	2 870	3 280	3 690	4 100
<i>Holandsko</i>	386 586	428 618	834 234	846 851	853 599	853 599	853 599	853 599	853 599
<i>Rakúsko</i>	613 000	632 931	736 438	741 945	744 891	744 891	744 891	744 891	744 891
<i>Poľsko</i>	724 600	980 835	1 263 706	1 527 577	1 870 392	2 155 492	2 440 492	2 725 592	3 010 692
<i>Portugalsko</i>	452 000	497 551	564 542	565 533	566 063	567 452	567 452	567 452	567 452
<i>Slovinsko</i>	35 800	44 893	59 846	74 600	89 002	103 002	117 002	131 002	145 002
<i>Slovensko</i>	97 700	127 213	161 362	200 912	238 989	275 489	312 089	348 589	385 189
<i>Fínsko</i>	467 000	476 536	563 613	565 690	566 801	567 452	567 452	567 452	567 452
<i>Švédsko</i>	637 388	670 917	755 045	760 281	763 082	763 082	763 082	763 082	763 082
<i>V. Británia</i>	3 697 528	3 944 745	3 960 986	3 977 175	3 985 834	3 975 849	3 975 849	3 975 849	3 975 849
<i>Celkom</i>	29 488 434	34 137 510	36 723 764	37 580 553	38 324 008	39 008 203	39 621 413	40 234 423	40 847 833

Zdroj: Európska komisia, členské štáty

4.5.1 Čiastočný „decoupling“ verzus platby nad'alej viazané na produkciu

Jednotlivé členské štáty sa môžu rozhodnúť pre úplné zrušenie väzby medzi podporou a produkciou tzv. „decoupling“ alebo ponechanie časti predtým existujúcej schéma podpory jednotnej platby na plochu viazanej na produkty tzv. „coupling“ alebo „čiastočný decoupling“, ktorý vychádza z výmery plodín alebo počtu zvierat.

Základným dôvodom pre takéto postupy je obava, že v niektorých problematických oblastiach hrozí nebezpečenstvo vymiznutia jednotlivých typov produkcie.

Hlavné možnosti prístupné pre členské štáty

Plodiny na ornej pôde:

bud': udržať súčasné viazané podporné platby až do 25%

alebo: zachovať viazané doplnkové platby na tvrdú pšenicu až do 40%.

Ovce:

zachovať súčasné viazané prémie na ovce až do 50%.

Hovädzí dobytok:

bud': zachovať súčasné prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka až do 100% a súčasnú prémie za zabitie hovädzieho dobytká až do 40%

alebo: zachovať súčasné prémie za zabiti hovädzieho dobytká až do 100%.

Členské štáty sa tiež môžu rozhodnúť ponechať viazanú prémie za zabitie teliat. V takom prípade platí limit 185 kg mŕtvej hmotnosti.

Bavlna:

zachovať viazané podporné platby do 35%.

Olivový olej:

zachovať viazanú podpornú platbu až do 40% (členské štáty si môžu zvoliť aj úplný „decoupling“). Viazaná časť podpory bude presmerovaná do pomoci pre pestovateľov olív.

Tabak:

zachovať viazané podporné platby až do 60% (do roku 2009). Od roku 2010 bude 50% podpory prenesenej do jednotnej platby na farmu a zvyšok do reštrukturalizačných programov.

Členské štáty sa môžu rozhodnúť využiť všetky, niektoré alebo žiadne z týchto možností. Sumár rozhodnutí o využití čiastočného „couplingu“, zverejnený členskými štátmi, je v Prílohe 1.

Treba poznamenať, že určité typy priamej podpory zostanú naďalej plne viazané a nebudú začlenené do jednotnej platby na farmu, pokiaľ členské štáty špecificky nepožiadajú, aby boli neviazané na produkciu. Ide o tieto prípady:

- podpora sušenia (doplňková podpora pre obilniny, olejninu, ľan a konope),
- priame platby v najvzdialenejších regiónoch (napr. Madeira, Kanárske ostrovy a Egejské ostrovy),
- podporné platby na osivá.

4.5.2 Definovanie požiadaviek pre splnenie podmienok krížovej zhody

Úplné poskytovanie jednotnej platby na farmu a iných priamych platieb závisí od rešpektovania určitých noriem v oblasti životného prostredia, potravinovej bezpečnosti, zdravia zvierat a rastlín a welfare zvierat.

Ide celkom o 18 nariadení a smerníc, z ktorých 5 je environmentálnych, 3 smernice sa týkajú welfare zvierat, 4 smernice bezpečnosti potravín a zdravia zvierat a 6 smerníc je pre registráciu chovných zvierat a hlásenie ich ochorení.

Tab. 4: Zákonné riadiace požiadavky pre splnenie podmienok krížovej zhody

A. Platné od 1.1. 2005	
Životné prostredie	
1.	Smernica 79/409/EHS o ochrane divého vtáctva
2.	Smernica 80/68/EHS o ochrane spodných vôd proti znečisťovaniu spôsobenému určitými nebezpečnými látkami
3.	Smernica 86/278/EHS o ochrane životného prostredia, osobitne pôdy v prípade, že sa v poľnohospodárstve aplikujú splaškové kaly
4.	Smernica 91/676/EHS o ochrane vôd proti znečisteniu spôsobenému dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov
5.	Smernica 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov a divej flóry a fauny
Zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat	
Identifikácia a registráciu zvierat	
6.	Smernica Rady 92/102/EHS o identifikácii a registrácii zvierat
7.	Nariadenie Komisie (ES) č. 2629/97 stanovujúce podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady (ES) č. 820/97 týkajúceho sa ušných známkov, registrov a pasov v rámci systému identifikácia a registrácie hovädzieho dobytku
8.	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 stanovujúce systém identifikácie a registrácie hovädzieho dobytku vzhľadom na označovanie hovädzieho dobytku a produktov z HD

B. Platné od 1.1. 2006	
Zdravie obyvateľstva, zvierat a rastlín	
9.	Smernica Rady 91/414/EHS o usmerňovaní produktov na ochranu rastlín na trhu
10.	Smernica Rady 96/22/EHS o zákaze používania určitých látok s hormonálnym alebo tyrostatickým účinkom a beta-agonistov v chove dobytka
11.	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 o všeobecných princípoch a požiadavkách zákona o potravinách
12.	Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 určujúce pravidlá prevencie, boja proti prenosným spongiformným encefalopatiám a ich eradikácie
Hlásenie chorôb	
13.	Smernica Rady 85/511/EHS zavádzajúca opatrenia Spoločenstva na boj proti slintačke a krívačke
14.	Smernica Rady 92/119/EHS zavádzajúca všeobecné opatrenia Spoločenstva na boj proti určitým chorobám zvierat a špecifické opatrenia týkajúce sa vezikulárnej choroby ošípaných
15.	Smernica Rady 2000/75/ES stanovujúca špecifické opatrenia na boj proti katarálnej horúčke a jej eradikáciu

C. Platné od 1.1. 2007	
Welfare zvierat	
16.	Smernica Rady 91/629/EHS stanovujúca minimálne normy pre ochranu teliat
17.	Smernica Rady 91/630/EHS stanovujúca minimálne normy pre ochranu ošípaných
18.	Smernica Rady 98/58/ES týkajúca sa ochrany zvierat chovaných pre poľnohospodárske účely

Okrem týchto uvedených zákonných riadiacich požiadaviek musia členské štáty zabezpečiť, aby všetka poľnohospodárska pôda bola „udržiavaná v dobrom stave z hľadiska poľnohospodárskeho a tiež z hľadiska životného prostredia“ – a to najmä pôda, ktorá nie je ďalej využívaná na produkčné účely. Základné črty podmienok, ktoré majú byť v súvislosti s týmto uplatňované sú spracované v nasledovnej tabuľke.

Tab. 5: Základné definície „dobrých poľnohospod. a environmentálnych podmienok“

Ukazovateľ	Normy
<i>Erózia pôdy</i> Chrániť pôdu prostredníctvom vhodných opatrení	<ul style="list-style-type: none"> - minimálny kryt pôdy - minimálny pôdny manažment odrážajúci špecifické podmienky stanovišť - zadrživacie terasy
<i>Organické zložky pôdy</i> Udržať úroveň organickej zložky v pôde prostredníctvom vhodných metód	<ul style="list-style-type: none"> - normy pre rotáciu plodín - manažment pôdy po zbere
<i>Struktúra pôdy</i> Udržať štruktúru pôdy prostredníctvom použitia vhodnej mechanizácie	<ul style="list-style-type: none"> - použitie vhodnej mechanizácie
<i>Minimálna úroveň starostlivosti o pôdu</i> Zabezpečiť minimálnu úroveň starostlivosti o pôdu a zabrániť poškodzovaniu biotopov	<ul style="list-style-type: none"> - ochrana trvalých pasienkov - ich minimálna zaťaženosť - zachovanie rázu krajiny - zabránenie rozširovaniu nežiaducej vegetácie na poľnohospodárskej pôde

Zdroj: Nariadenie 1782/2003

V prípade nerešpektovania požiadaviek „krízovej zhody“ sú priame platby zredukované alebo zamietnuté. V prípade nedbalosti je percento celkovej platby na farmu, ktoré má byť zamietnuté, stanovené maximálne na 5% alebo pri opakovanom priestupku na 15%.

Pri zámernom nedodržaní požiadaviek môže ísť o pokutu vo výške minimálne 20% a môže dôjsť k úplnému vylúčeniu na jeden alebo viac kalendárnych rokov.

Z celkových príjmov z pokút za nedodržania pravidiel „krízovej zhody“ si 25% môže ponechať členský štát a zvyšok bude pripísaný v prospech rozpočtu SPP.

4.5.3 Mechanizmus finančnej disciplíny

Finančná disciplína má zabezpečiť, aby celkové platby v rámci systému jednotnej platby na farmu neprekročili viacročný rozpočtový limit pre SPP. Relevantné rozpočtové maximá sú stanovené v tabuľke. Tento nový mechanizmus sa začal uplatňovať od rozpočtového roku 2007.

Tab. 6: Maximálne hodnoty výdavkov na I. Piliér SPP v rokoch 2004-2013

	v mld. €, ceny z roku 2004	v mld. €, v aktuálnych cenách
2004	----	42.979
2005	----	44.598
2006	----	45.306
2007	43.120	45.759
2008	42.697	46.217
2009	42.279	46.679
2010	41.864	47.146
2011	41.453	47.617
2012	41.047	48.093
2013	40.645	48.574

Zdroj: Európska komisia

Úroveň platieb bude musieť byť znižovaná, ak bude podľa odhadov pravdepodobné, že celkové výdavky presiahnu stanovený limit.

4.5.4 Proces prevodu prostriedkov z I. do II. piliéra SPP – „modulácia“

V rozmezí rokov 2005 – 2012 bude časť jednotnej platby na farmu a všetky ďalšie priame platby viazané na produkciu odobrané z platieb farmárom a smerované do nového fondu, určeného na vytvorenie dodatočných zdrojov pre opatrenia rozvoja vidieka. Tieto finančné prostriedky, v celkovej výške 1,2 mld. ročne, budú prístupné členským štátom ako dodatok k alokáciám realizovaným na základe nariadenia o rozvoji vidieka (1257/1999).

Tab. 7: Ročná úroveň zníženia podpory

2005	3 %
2006	4 %
2007 až 2012 vrátane	5 %

Členské štáty môžu podľa vlastného uváženia túto úroveň pre svojich farmárov zvyšovať, ako spôsob zabezpečenia dodatočného financovania národnej schémy rozvoja vidieka a agroenvironmentálnej schémy.

Prvých 5 000 € ročne vo forme priamych podpôr, získaných ktorýmkoľvek farmárom, nepodlieha zníženiu v rámci „modulácie“. V praxi to znamená, že modulačné požiadavky sa netýkajú prevažnej časti farmárov v EÚ.

Prvý percentuálny bod „modulovaných“ peňazí si ponechá príslušný členský štát. Všetky ostatné modulované prostriedky sú rozdelené medzi ČŠ podľa predpisu, ktorý zohľadňuje poľnohospodársku výmeru, poľnohospodársku zamestnanosť a hrubý domáci produkt na obyvateľa každého ČŠ.

Toto prerozdelenie je ďalej upravené tak, aby zabezpečilo, že všetky ČŠ dostanú späť minimálne 80% prostriedkov vytvorených moduláciou v príslušnej krajine. V prípade Nemecka je minimálne 90% modulovaných peňazí ponechaných v členskom štáte. Detaily predpisu pre rozdelenie modulovaných prostriedkov medzi členské štáty sú spracované v Prílohe 2.

4.5.5 Systém priamych platieb v starých a nových členských štátoch

Väčšina z nových členských štátov, ktoré sa pričlenili k EÚ 1. mája 2004 (teda Poľsko, Maďarsko, Česká republika, Slovensko, Estónsko, Lotyšsko, Litva a Cyprus), okrem Malty a Slovinska, uplatňuje modifikovanú verziu jednotnej platby na farmu, známu ako jednotná platba na plochu. Toto opatrenie sa uplatňuje od termínu pričlenenia v roku 2004, kedy členské štáty EÚ-15 ešte uplatňovali starý systém sektorovo orientovaných priamych platieb. Malta a Slovinsko sa rozhodli o dvojročný odklad a teda v rokoch 2005 a 2006 ešte pokračovali vo vyplácaní starých podporných platieb viazaných na odvetvie (napr. systém podpory plodín na ornej pôde).

V rámci zjednodušeného systému dostanú farmári subvencie EÚ, nie podľa ich individuálnej úrovne produkcie, ale na základe výmery ich farmy a nárokovateľnej čiastky na hektár. Táto úprava je veľmi podobná predpisom pre regionalizovanú platbu v rámci jednotnej platby na farmu, ale hlavný rozdiel spočíva v tom, že v rámci programu jednotnej platby na plochu môžu všetci farmári profitovať z podpory na hektár, vrátane tých, ktorí pestujú plodiny nepokryté historickými podpornými platbami (napr. ovocie a zelenina, zemiaky atď.).

Kedykoľvek sa vlády nových členských štátov rozhodnú prestať uplatňovať jednotnú platbu na plochu, ktorú však môžu uplatňovať najneskôr do konca roka 2008, sú povinné prijať regionalizovanú verziu čiastočného „decouplingu“ v rámci systému EÚ jednotnej platby na farmu.

Pre krajiny EÚ-15 je systém regionálnej platby voliteľnou možnosťou. Na rozdiel od EÚ-25 môžu uplatňovať štandardný model „decouplingu“, pretože tieto členské štáty dostávali podpory jednotnej platby na plochu počas referenčného obdobia 2000-2002.

Vedľajším vplyvom zavedenia jednotnej platby na farmu v nových členských krajinách od roku 2009 je, že nariadenia o produkčnom pokoji sa v týchto štátoch budú vzťahovať na rastlinnú výrobu po prvý krát od tohto termínu.

Novým členským štátom boli tiež poskytnuté určité výnimky ohľadom „krízovej zhody“:

- prechodné obdobia, dohodnuté krajinami, budú rešpektované,
- štáty, ktoré uplatňujú jednotnú platbu budú povinné dodržiavať požiadavky na „dobré poľnohospodárske podmienky“.

Tiež im boli udelené obmedzenia:

- žiadna modulácia,
- ani plánovaný mechanizmus finančnej disciplíny, pokiaľ nebude ukončené postupné zavádzanie priamych platieb.

Pred dosiahnutím plnej úrovne postupného zavádzania priamych podpôr, začínajúc od 25% plnej úrovne v roku prvom, nové členské štáty majú tiež možnosť poskytovať farmárom národný doplatok, dosahujúci 30% úplnej úrovne EÚ. To znamená, že farmári môžu v skutočnosti dostať až 55% z úplnej podpory EÚ v prvom roku.

Národné doplatky klesnú na 20% v roku 2011 a v roku 2012 na 10%, kedy príspevok EÚ bude predstavovať 80% resp. 90%.

Treba poznamenať, že národné doplatky sú pre národné vlády nových členských štátov možnosťou a nie povinnosťou. V rokoch 2004 a 2005 niektoré krajiny (napr. Česká republika a Slovensko) kvôli nedostatku finančných prostriedkov odmietli vyplácať doplatky v plnej výške.

Priame platby v Bulharsku a Rumunsku budú zavádzané presne rovnakým spôsobom, ale 10-ročné prechodné obdobie bude pre tieto dve krajiny platiť v rokoch 2007 až 2016.

Tab. 8: Harmonogram podporných platieb v nových ČŠ (ako % úrovne EÚ)

Rok	Príspevok EÚ	Max. národný doplatok	Celková max. platba
2004	25	30	55
2005	30	30	60
2006	35	30	65
2007	40	30	70
2008	50	30	80
2009	60	30	90
2010	70	30	100
2011	80	20	100
2012	90	10	100
2013	100	0	100

Zdroj: Európska komisia

5. Záver

Hoci prvé základy Spoločnej poľnohospodárskej politiky boli položené už pred viac ako 50 rokmi, aj v súčasnej podobe predstavuje najvýznamnejšiu spoločnú politiku Európskej únie. Spoločná poľnohospodárska politika prešla mnohými zmenami a reformami, menej či viac úspešnými. Čelila viacerým kritikám a prešla dlhý kus cesty, aby sa dostala tam, kde je. Najmä rozpočet SPP sa často ocitá po paľbou kritiky. Dotácie poľnohospodárom sa zdajú byť neprimerane vysoké, no na druhej strane sociálna politika, zdravotníctvo, školstvo a rovnako obrana spotrebúvajú podstatne väčšie prostriedky v EÚ.

V priebehu dvadsiatich rokov od vzniku Spoločnej poľnohospodárskej politiky sa zásadne zmenila situácia v európskom poľnohospodárstve a nový stav, ktorý až do súčasnosti možno charakterizovať ako nadprodukcii poľnohospodárskych produktov pri štedrom dotačnom systéme, vyústil do nevyhnutnosti jeho reformovania. Orientácia podporného systému na rozsah poľnohospodárskej produkcie podporovala jej ďalší nárast. Prebytok tlačil reálne ceny komodít smerom dole, čo zvyšovalo náklady na vyrovnávanie smerom ku garantovaným cenám.

Prvou a zásadnou reakciou na tento stav bolo zavedenie kvóty na produkciu mlieka v roku 1984.

Vývoj Spoločnej poľnohospodárskej politiky pokračoval prostredníctvom ďalších reforiem, ako napríklad cez MacSharryho reformu, ktorej jadrom bolo zníženie cenovej podpory, pričom sa znížili intervenčné ceny a došlo k výraznému poklesu ceny obilnín. Ďalšie znižovanie priniesla aj Agenda 2000.

Za najdôležitejšiu je považovaná Luxemburská reforma, ktorá ďalej redukovala ceny niektorých komodít a čiastočne odstránila väzbu medzi dotáciami a produkciou.

Ako v práci uvádzame, reforma SPP z roku 2003 otvorila cestu pre nový spôsob rozdeľovania subvencií farmárom a zafinovala schému jednotnej platby na farmu, ktorá sa aktívne používa od roku 2005. Systém platieb na farmu je vyplácaný na základe celkových príjmov podpory v referenčnom období 2002-2002 u daného farmára alebo na základe regionálneho princípu.

V rámci JFP sa uplatňuje dodržiavanie podmienok „krížovej zhody“ v oblasti životného prostredia, zdravia zvierat a rastlín, welfare a hlásenia chorôb.

Podľa nás je myšlienka krížovej zhody správna. Základným princípom je že, peniaze daňových poplatníkov sa rozdelia farmárom, ktorí zabezpečia spoločenské prínosy (public goods) vo forme ochrany prírody, krajiny a životného prostredia. Priame platby, ktoré dostane farmár každoročne na bankový účet, sa stanú odmenou hospodárovi za jeho služby a prínosy pre spoločnosť. Ak bude tento princíp správne zavedený, krížová zhoda ovplyvní predovšetkým veľkých, intenzívnych producentov a prinúti ich zmeniť formy hospodárenia.

Poľnohospodárska pôda a lesy zaberajú veľkú väčšinu nášho územia a zohrávajú kľúčovú úlohu v určovaní prosperity ekonomík, ako aj krajiny vidieka. Až 90% územia EÚ tvoria vidiecke oblasti, pričom polovica z nich je obrábaná. Poľnohospodárstvo ešte vždy predstavuje cenný príspevok k udržateľnému hospodárstvu. Európsku poľnohospodársku politiku na úrovni EÚ určujú vlády členských štátov a vykonávajú ju členské štáty. Zameriava sa na zabezpečenie príjmov poľnohospodárov a zároveň ich podporuje v tom, aby vyrábali výrobky vysokej kvality, ktoré vyžaduje trh, a podporuje ich, aby hľadali nové cesty rozvoja, ako sú napríklad obnoviteľné zdroje energie, ktoré sú priaznivé pre životné prostredie.

Slovenská republika sa vstupom do Európskej únie, mimo iného, zaviazala dodržiavať a implementovať Spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ. Z pohľadu výkonného farmára pracujúceho na pôde môžeme hodnotiť jej doterajší dopad pozitívne, negatívnou stránkou je zvýšenie byrokracie.

Jedným z hlavných dôvodov prečo je dôležité podporovať farmárov v EÚ je, že poľnohospodárstvo čelí z dôvodu svojej závislosti od prírodných podmienok, biologických procesov a sezónnosti poľnohospodárskej produkcie rizikám. Tieto faktory následne ovplyvňujú príjmy a prosperitu farmárov. Podpora príjmov farmárov je akceptovaným cieľom poľnohospodárskych politík krajín EÚ, pričom aj v krajinách s minimálnou podporou je všeobecne akceptované, že farmári by mali byť chránení pred prudkými a neočakávanými poklesmi príjmov v dôsledku faktorov, ktoré sami nemôžu ovplyvniť (napr. priebeh počasia, kalamitný výskyt škodcov a pod.).

SPP vždy mala a naďalej aj má jednoznačné dôvody na existenciu. Sústavne sa vyvíjala a odrážala meniace sa potreby poľnohospodárstva a spoločnosti ako celok. SPP sa dnes riadi dopytom a v plnom rozsahu zohľadňuje záujmy spotrebiteľov a daňových poplatníkov, pričom EÚ poskytuje poľnohospodárom slobodu vyrábať to, čo trh potrebuje.

6. Použitá literatúra

1. ACKRILL, R.: *The Common agricultural policy*. Sheffield Academic Press, 2000. ISBN 18-427-126-8
2. BANDLEROVÁ, A. – RUMANOVSKÁ, Ľ. – MARIŠOVÁ, E. – NAGYOVÁ, A. – HORSKÁ, E. – BARTOVÁ, Ľ. – UBREŽIOVÁ, I.: *Agricultural policy*, SAU 2003, 121p. ISBN 80-8069-206-8
3. BELAJOVÁ, A. – FÁZIKOVÁ, M.: *Regionálna ekonomika*. Nitra : SPU, 2002. ISBN 80-8069-007-3
4. BIELIK, P.: *Intervenčná politika v rozvoji agropotravinárstva*. In *Acta operativa oeconomica*, Nitra : SPU, 1996, s. 121-126, ISBN 80-713-294-3
5. BLASS, G.: *Etapy slovenskej agrárnej politiky prechodového obdobia*. In *Medzinárodné vedecké dni 2000 : Zborník vedeckých prác z konferencie*. Nitra : SPU, 2000, s. 13-27, ISBN 80-7137-716-3
6. BORCHARDT, K.: *ABC komunitárneho práva*. Brusel : Európska komisia – GD pre vzdelávanie a kultúru, 1999. ISBN 80-968152-6-1
7. CIHELKOVÁ, E. a kol.: *Svetová ekonomika – základní rysy a tendence vývoje*. Praha : Nakladatelství VŠE, 2004. ISBN 80-245-0687-4
8. DELOUCH, F. et al.: *Dejiny Európy*. Paríž : Hachette, 1992. ISBN 80-06-00889-2
9. ENCYKLOPÉDIA HISTÓRIE SVETA. Londýn : Kingfisher Publications, 1999. ISBN 80-7181-568-3
10. EURÓPSKA KOMISIA: *Regionálna politika Európskej únie*. Bratislava : Delegácia Európskej komisie v SR, 2002. ISBN 80-89102-01-8
11. EURÓPSKA KOMISIA: *Spoločná poľnohospodárska politika*. Bratislava : Delegácia Európskej komisie v SR, 2004. KF-58-04-247-SK-D
12. EURÓPSKA KOMISIA: *Vysvetlenie Spoločnej poľnohospodárskej politiky*. Bratislava : Delegácia Európskej komisie v SR, 2007. KF-77-07-075-SK-D
13. FEKETE, P.: *Historické a organizačné základy európskej integrácie*. [ca 2004a]. [online]. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na internete:
<http://www.afnet.uniag.sk/FESRR/kes/eu.htm>
14. FEKETE, P.: *Nová politika rozvoja vidieckej krajiny v Európskej únii*. [ca 2004b]. [online]. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na internete:
<http://www.afnet.uniag.sk/FESRR/kes/eu.htm>

15. FEKETE, P.: *Perspektívy a riziká kohéznej politiky EÚ po integrácii krajín SVE*. [ca 2004c]. [online]. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na internete:
<http://www.fesrr.uniag.sk/kes>
16. FEKETE, P.: *Problémy ekonomického rozvoja EÚ a snahy o riešenie s dôrazom na poľnohospodársku politiku*. [ca 2004d]. [online]. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na internete:
<http://www.afnet.uniag.sk/FESRR/kes/eu.htm>
17. FIGEL, J. – ADAMIŠ, M.: *Slovensko na ceste do Európskej únie*. Bratislava : Grafis, s.r.o., 2004. ISBN 80-89180-01-9
18. FOLSON, R.: *European union law*, West publishing 1995, 505p. ISBN 0-314-04789-1
19. FONTAINE, P.: *Európa v 10 bodoch*. Bratislava : Sprint – vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, 1998. ISBN 80-88848-47-4
20. GARDNER, B.: *European agriculture, policies, production and trade*. Printed and bound in Great Britain by Redwood, 1996. ISBN 04-150-853-22
21. GOZORA, V.: *Smerovanie agrárnej politiky v predvstupovom období do Európskej únie*. In *Agrárna politika v predvstupovom období Slovenska do Európskej únie : Zborník referátov a diskusií z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou Odboru ekonomiky a manažmentu Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied*. Nitra : Agentúra SAPV, 2002, s. 16-21. ISBN 80-968665-4-0
22. JANKŮ, J. – ŠTAHEL, R.: *Poľnohospodárstvo a rozšírenie Európskej únie*. Delegácia Európskej komisie v SR, 2002. ISBN 80-89102-03-4
23. KADLEČÍKOVÁ, M. – STEHLO, P. – HUSÁRIK, J. – NÁMEROVÁ, I. – KAPSDORFER, P.: *Spoločná poľnohospodárska politika*. Nitra : TEMPUS AGRIEDUCA, 2001. ISBN 80-7139-080-1
24. KOBIDOVÁ, T. – ZÁVODSZKÁ, I.: *Výsledky poľnohospodárskej politiky EÚ za roky 1995 až 2004*. Nitra : ÚVTIP, 2005, 24s.
25. KOVÁČ, V.: *Hospodárska politika Európskej únie : materiál na konzultáciu*. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka, 2004
26. KRONIKA ĽUDSTVA. Praha : Anopress, 1998. [CD-ROM]
27. KUZMA, F.: *Aktuálne problémy agrárnej politiky SR*. In *Medzinárodné vedecké dni 1998 : Agrárna ekonomika a politika*, Nitra : SPU, 1998, s. 23-26. ISBN 80-7137484-9
28. PODOLÁK, A.: *Agrárna politika*. Nitra : Agroinštitút, 2001. ISBN 80-7139-076-3

29. PODOLÁK, A. – STEHLO, P.: *Agrárna politika*. Nitra : Agroinštitút, 2001, prvé vydanie, s. 122. ISBN 80-7139-076-9
30. POKRIVČÁK, J.: *Polnohospodárska politika*. In: Marcinčin, A.: *Hospodárska politika na Slovensku 2000-2001*. Vyd.: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 2002, s. 129-158. ISBN 80-968155-8-X
31. PORUBČAN, P.: *Politické súvislosti agrárnej politiky*. In *Medzinárodné vedecké dni 1998 : Zborník vedeckých prác z konferencie Sekcia : Agrárna ekonomika a politika*. Nitra : SPU, 1998, s. 168-170. ISBN 80-137-484-9
32. SEDLÁK, J.: *Slovenské poľnohospodárstvo v Európskej únii*. Bratislava : Delegácia Európskej komisie v SR, 2003. ISBN 80-89102-04-2
33. SERENČEŠ, R.: *Ekonomický rast a životné prostredie*. In *Medzinárodné vedecké dni 2001 : II. zväzok*, prvé vydanie, Nitra : SPU, 2001, s. 561-563. ISBN 80-7137-867-4
34. SIPKO, S.: *Hospodárska a menová únia*. Bratislava : Edícia Naša Európa, Bratislava, 2004
35. STEHLO, P.: *Komoditná a teritoriálna analýza zahraničného agropotravinárskeho obchodu*. In *Výskumné práce 2000 : Zborník riešených výskumných prác v roku 2000*. Bratislava : VÚEPP, 2001, prvé vydanie, s. 96-103. ISBN 80-8058-214-9
36. SVATOŠ, M.: *Vnější determinanty formování agrární politiky a ekonomické efektivity*. In *Acta oeconomica et informatica*, ročník 2, 1999, s. 36-41
37. ŠAKOVÁ, B.: *Anglicko-slovenský slovník európskych výrazov*. Bratislava : Eurounion, 1999
38. ŠIMO, D.: *Produkcia obilnín Slovenskej republiky v spoločnej organizácii trhu*. In *Acta oeconomica et informatica*, ročník 6, 2003. ISSN 1335-571
39. WEIDENFELD, W. – WESSELS, W.: *Európa od A po Z*. Bratislava : Sprint – vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, 1996. ISBN 80-88848-40-7
40. ZÁVODSZKÁ, I.: *Nový návrh Európskej komisie na reformu Spoločnej poľnohospodárskej politiky*. [online]. 2003 [cit. 2008-02-17]. Dostupné na internete: <http://www.uvtip.sk/slovak/uvtip/iseu>
41. ZLÝ, B.: *Evropská unie a integrační procesy od A až po Z*. Ostrava : MONTAREX, a.s., 1997. ISBN 80-8578086-0
42. ZOBORSKÝ, I. M.: *Ekonomika poľnohospodárstva*. Nitra : SPU, druhé vydanie, 2001, 258s. ISBN 80-7137-941-7

43. NARIADENIE KOMISIE (ES) č. 1663/1995 zo 7. júla 1995 stanovujúce podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia Rady (EHS) č. 729/70 týkajúceho sa postupu pri zúčtovaní výkazov záručnej sekcie
44. NARIADENIE RADY (ES) č. 25/1962 o financovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky
45. NARIADENIE RADY (ES) č. 1257/1999 zo dňa 17. mája 1999 o financovaní rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EAGGF)
46. NARIADENIE RADY (ES) č. 1258/1999 o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky
47. NARIADENIE RADY (ES) č. 1290/2005 z 21. júna 2005 o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky

7. Prílohy

Príloha 1: Sumár rozhodnutí krajín EÚ-15 o uplatnení reformy SPP (definitívna verzia)

Krajina	Začiatok	Regióny	Základ vyplácania JFP	Miera „couplingu“, ďalšie poznámky
<i>Rakúsko</i>	2005	—	historický	100% prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka 40% prémie na porážku dospelého dobytka 100% prémie na porážku teliat 25% platba na chmeľ Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2007
<i>Belgicko</i>	2005	Flámsko	historický	100% prémie na porážku teliat Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2006
	2005	Walónsko a Brusel	historický	100% prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2006
<i>Dánsko</i>	2005	krajina ako jeden región	dynamický hybrid	75% špeciálna prémie na samčí HD 50% prémie na ovce Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005
<i>Fínsko</i>	2006	3 regióny na základe referenčných úrod	dynamický hybrid	75% špeciálna prémie na samčí HD 50% prémie na ovce 60% platba na zemiaky na škrob 100% platba na osivá 10% národná obálka na podporu extenzívnej produkcie vysokokvalitného hovädzieho mäsa
<i>Francúzsko</i>	2006	—	historický	25% platba na plodiny na ornej pôde 50% prémie na ovce 100% prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka 100% prémie na porážku teliat 40% prémie na porážku dospelého HD 100% „coupling“ na všetky produkty v zámorských oblastiach. Nároky na JFP môžu byť presúvané len v rámci departmentov. V prípade prevodu bez spojenia s pôdou, bude 50% nároku presunutých do národnej rezervy. Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2006
<i>Nemecko</i>	2005	spolkové krajiny	dynamický hybrid	25% platba na chmeľ 60% platba na tabak (do roku 2009) 60% platba na zemiaky na škrob Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005 Všetky podporné platby redukované o 1% na vytvorenie národnej rezervy
<i>Grécko</i>	2006	—	historický	Úplný „decoupling“ vo všetkých sektoroch okrem osív. Národná obálka na obilniny 10%, hovädzie a teľacie mäso 10%, ovce a kozy 5%, olivový olej 4% a tabak 2%. Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2007
<i>Írsko</i>	2005	—	historický	Úplný „decoupling“ vo všetkých sektoroch. Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005
<i>Taliansko</i>	2005	—	historický	Využitie národnej obálky na plodiny na ornej pôde (7%), hovädzie mäso (8%) a ovce (5%). Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2006
<i>Luxembursko</i>	2005	celá krajina jeden región	statický hybrid	Úplný „decoupling“
<i>Holandsko</i>	2006	—	historický	100% prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka 100% prémie na porážku teliat 40% prémie na porážku dospelého HD 100% platba na osivo ľanu Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2007

Príloha 1 (pokračovanie)

<i>Portugalsko</i>	2005	—	historický	100% prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka 100% prémie na porážku teliat 40% prémie na porážku dospelého HD 50% prémie na ovce 60% platba na zemiaky na škrob 100% platba na osivá 100% pri všetkých produktoch v najvzdialenejších regiónoch. Využitie národnej obálky na environmentálne opatrenia (1%). Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2007
<i>Španielsko</i>	2006	—	historický	25% platba na plodiny na ornej pôde 50% prémie na ovce 100% prémie na kravy bez trhovej produkcie mlieka 100% prémie na porážku teliat 40% prémie na porážku HD 100% platba na osivá 100% pri všetkých produktoch v najvzdialenejších regiónoch. Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2006 7% národná obálka vytvorená na podporu chovateľov krá bez trhovej produkcie mlieka v znevýhodnených oblastiach. Osobitná 10% obálka na prerozdelenie niektorým kategóriám producentov mlieka.
<i>Švédsko</i>	2005	5 regiónov (na základe referenčnej výmery plodín na ornej pôde)	statický hybrid	75% špeciálna prémie na samčí HD (iba do r. 2009) Minimálne využitie národnej obálky na hovädzie mäso (0,45%). Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2007
<i>Veľká Británia</i>	2005	Anglicko	historický	Úplný „decoupling“ Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005. Žiadna národná obálka. Miera modulácie sa v r. 2005 zvýši na 5% a od r. 2006 na 10%.
	2005	Škótsko	dynamický hybrid smerujúci k paušálnym platbám	Úplný „decoupling“ Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005. Využitie 10% národnej obálky na kvalitné hovädzie mäso. Miera modulácie sa má v r. 2005 zvýšiť na 6,5%, v r. 2006 na 8,5% a cieľom je zvýšenie na 10% do r.2007
	2005	Wales	historický	Úplný „decoupling“ Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005. Miera modulácie na r. 2005-2006 stanovená na 4,5%.
	2005	Severné Írsko	statický hybrid	Úplný „decoupling“ Integrácia podpory v mliekarstve do JFP od r. 2005. Žiadna národná obálka. Miera modulácie od r. 2006 je 4,5%.

Zdroj: Európska komisia

Príloha 2: Metóda výpočtu pre rozdeľovanie modulačných úspor (v mil. €)

Členský štát	Modulácia ^{a)}	20% priamo ^{b)}	Kľúč pre rozdeľovanie ^{c)}	Dodatočné prevody ^{d)}	Celkom ^{e)}	Strata/zisk ^{f)}	% prínosu ^{g)}
<i>Belgicko</i>	18,8	3,8	8,8	2,5	15,1	-3,8	80,0 %
<i>Dánsko</i>	37,8	7,6	14,0	8,7	30,2	-7,6	80,0 %
<i>Nemecko</i>	211,1	42,2	107,8	40,0	190,0	-21,1	90,0 %
<i>Grécko</i>	29,5	5,9	45,2	0,0	51,1	21,6	173,4%
<i>Španielsko</i>	40,1	28,0	160,0	0,0	188,0	47,9	134,2%
<i>Francúzsko</i>	5,03	65,0	159,3	35,7	260,0	-65,0	80,0 %
<i>Írsko</i>	40,4	8,1	22,4	1,9	32,3	-8,1	80,0 %
<i>Taliansko</i>	100,7	20,1	99,6	0,0	119,7	19,0	118,9%
<i>Luxembursko</i>	1,4	0,3	0,5	0,4	1,1	-0,3	80,0 %
<i>Holandsko</i>	29,2	5,8	19,1	0,0	24,9	-4,3	85,3%
<i>Rakúsko</i>	14,7	2,9	34,2	0,0	37,1	22,4	252,6%
<i>Portugalsko</i>	11,8	2,4	41,9	0,0	44,3	32,5	374,7%
<i>Fínsko</i>	14,3	2,9	14,6	0,0	17,5	3,2	122,1%
<i>Švédsko</i>	25,9	5,2	17,2	0,0	22,4	-3,5	86,5 %
<i>UK</i>	165,1	33,0	81,8	17,3	132,1	-33,0	80,0 %
<i>EÚ-15</i>	1165,8	233,2	862,3	106,4	1165,8	0,0	—
		20 %	71 %	9 %	100 %		

Poznámky:

- a) suma prevedená do Piliera II prostredníctvom redukcí priamych podporných platieb; na základe predpokladanej 5% modulácie pri „franšíze“ 5 000 € (t.j. situácia v r. 2007),
- b) prvý percentuálny bod modulovaných prostriedkov je automaticky ponechaný v členskom štáte; pri miere modulácie 5% v členskom štáte zostáva 1/5 (20%) všetkých prostriedkov,
- c) kľúč pre rozdelenie modulovaných prostriedkov založený na výmere, zamestnanosti a HDP,
- d) dodatočné prevody za účelom rešpektovania pravidla, že po uplatnení b a c minimálne 80% (90%) prostriedkov zostane v členskom štáte,
- e) celkové prostriedky presunuté do Piliera II (= b+c+d) v členskom štáte,
- f) rozdiel medzi celkovou sumou modulovaných prostriedkov v ČŠ a sumou modulovaných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii danému ČŠ (=e-a) → záporné číslo znamená stratu,
- g) percentuálne vyjadrenie podielu prostriedkov, ktoré sú k dispozícii ČŠ na účely Piliera II z celkovej sumy modulovaných prostriedkov

Zdroj: Európska komisia